

Omaohjaajan merkitys lapsen ja perheen yhteydenpidon toteutumisessa sijaishuollon lastenkodin yksiköissä

Henri Lampinen, Eeva Lindström, Juulia Tolvanen

Laurea-ammattikorkeakoulu

Omaohjaajan merkitys lapsen ja perheen yhteydenpidon toteutumisessa sijaishuollon lastenkodin yksiköissä

Henri Lampinen

Eeva Lindström

Juulia Tolvanen

Sosionomi

Opinnäytetyö

Syyskuu, 2023

Henri Lampinen, Eeva Lindström, Julia Tolvanen

Omaohjaajan merkitys lapsen ja perheen yhteydenpidon toteutumisessa sijaishuollon lastenkodin yksiköissä

Vuosi

2023

Sivumäärä

56

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa lapsen sijoituksen aikana tapahtuvaa yhteydenpitoa lapsen, huoltajan ja lapsen omaohjaajan välillä. Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Sospro Kanta-Häme Oy:n kanssa. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa lapsen ja perheen välisestä yhteydenpidosta lapsen, huoltajien ja omaohjaajien näkökulmasta sekä sen toteutumisesta lapsen sijoituksen aikana.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisella tutkimusotteella. Aineiston keruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua ja kyselylomakkeita. Tutkimukseen haastateltiin kuutta lastenkotiin sijoitettua 11-17-vuotiasta lasta. Kyselylomakkeeseen vastasi yhdeksän huoltajaa ja yhdeksän omaohjaajaa.

Opinnäytetyön tulosten perusteella yhteydenpito toteutui omaohjaajilla, lapsilla sekä huoltajilla soittamalla, viesteillä tai vierailuilla lastenkotiin. Omaohjaajat kokivat yhteydenpidon huoltajiin merkityksellisenä ja tärkeänä. Huoltajat ja lapset olivat tietoisia, kuka lapsen omaohjaaja oli. Yhteydenotot toivottiin sellaiselta työntekijältä, joka on lapselle tuttu. Omaohjaajien yhteydenotot huoltajiin olivat pääsääntöisesti suunnitelmallisia ja ennakkoon sovituja. Tärkeänä osana yhteydenpitoa pidettiin viikoittaisia kuulumissoittoja.

Tulosten perusteella omaohjaajat toivoivat, että yhteydenpito huoltajiin toteutuisi enemmän kasvotusten. Yksikön esihenkilöltä toivottiin tukea yhteydenpidon toteutukseen. Huoltajien vastauksista nousi esiin, että yksikön puhelimesta tulevista viesteistä selviäisi lähettäjän nimi. Huoltajat ja lapset toivoivat, että arkaluontoiset asiat ilmoitettaisiin omaohjaajien kautta. Omaohjaajat kaipaivat ratkaisuja loma-aikojensa sekä poissaolojensa aikana tapahtuviin yhteydenottoihin, jotta niihin ei tulisi katkoksia.

Sospro Kanta-häme Oy voi hyödyntää tuloksia koulutuksilla sekä erilaisilla toimenpiteillä. Opinnäytetyön tekijät toivovat, että opinnäytetyö avasi uusia näkökulmia yhteydenpidosta. Jatkotutkimusideana lastenkodin yksiköihin voitaisiin toteuttaa toiminnallisia menetelmiä, kuten opas tai ohje yhteydenpidon vaiheista. Opinnäytetyön tekijöiden mielestä olisi mielenkiintoista selvittää miten erilaista yhteydenpito voikaan olla omaohjaajien, huoltajien ja lapsien välillä.

Henri Lampinen, Eeva Lindström, Juulia Tolvanen

The Importance of The Personal Instructor in Implementing Communication Between The Child And The Family in Foster Care Children's Home Units

Year

2023

Pages

56

The purpose of this bachelor's thesis was to chart the communication between the child, the guardian and personal instructor during the child's placement. The thesis was done in co-operation with Sospro Kanta-Häme Ltd. The aim of the thesis was to produce information about the communication between the child and the family from the perspective of the guardians and personal instructor, and its implementation during the placement of the child.

The thesis was carried out by using a qualitative research method. Thematic interviews and questionnaires were used as a data collection method. Nine children's home children between the ages of 11 and 17 were interviewed for the study. Nine guardians answered the questionnaire, and nine personal instructors answered the questionnaire.

Based on the results of the thesis, the communication realized with personal instructors, children and guardians by calling, texting or visiting the children's home. Personal instructors felt that communication with guardians was meaningful and important. The legal guardians and children's home children were aware of who the child's personal instructor was. Communication was hoped from an employee who is familiar to the child. The personal instructor's contacts with the guardians were planned and agreed in advance. Weekly hearing calls were considered an important part of communication.

Based on the results, the personal instructors hoped that contact with the guardians would come true more face-to-face interaction. The supervisor of the children's home was requested to provide support in the implementation of communication. From the answers of the guardians, it emerged that the sender's name would turn up from the messages coming from the unit's phone. Guardians and children hoped that sensitive matters would be informed through personal instructors. Personal instructors needed solutions for their contacts during their vacations and absences, so that there would be no breaks between contacts.

Sospro Kanta-häme Ltd can make use of the results with on-the-job training and various proceedings. The authors of this thesis hope that the thesis opened new perspectives on communication. As a further research idea, functional methods could be implemented for foster care units, such as a guide or instructions regarding communication phases. The authors of this thesis think that it would be interesting to find out how different communication can be between personal instructors, guardians, and children.

Keywords: personal instructor, children's home, communication, foster care

1	Johdanto.....	6
2	Sospro Kanta-Häme Oy	7
3	Lastensuojelun ja sijaishuollon käsitteitä	7
3.1	Lastensuojelulain merkitys sijaishuollossa	7
3.2	Sijaishuollon lastenkoti.....	9
3.3	Osallisuus lastenkodin arjessa.....	10
3.4	Sijaishuollon laatukriteerit	12
3.5	Perheyhteistyön ja vanhemmuuden määritelmä	13
3.6	Konkreettinen yhteydenpito sijaishuollossa	15
4	Omaohjaajan moninainen merkitys sijaishuollon ammattilaisena.....	15
5	Aiemmat tutkimukset ja tutkielmat	19
5.1	Omaohjaajan ja sosiaalityöntekijän keskinäisen suhteen merkitys yhteydenpidon prosesseissa	20
5.2	Yhteydenpidon merkityksellisyys sijaishuollossa.....	22
5.3	Lastenkodin yhteydenpito kohdistuen lapsen perheeseen	25
5.4	Lastenkodin ja omaohjaajan tekemä dokumentointi	26
5.5	Asiakassuunnitelman merkitys lapsen yhteydenpidon prosesseissa	28
6	Opinnäytetyön toteutus	29
6.1	Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset.....	30
6.2	Tutkimusmenetelmät ja aineiston keruu	30
6.3	Aineistoanalyysi	31
6.4	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	32
7	Opinnäytetyö tulokset	33
7.1	Lapset ja yhteydenpito.....	33
7.2	Omaohjaajat ja yhteydenpito	34
7.3	Huoltajat ja yhteydenpito	37
8	Johtopäätökset	39
9	Pohdinta	42
9.1	Luotettavuuden arviointi.....	43
9.2	Kehittämisen- ja jatkotutkimukset	44
	Lähteet.....	46
	Liitteet	52

1 Johdanto

Opinnäytetyömme aihe syntyi ajatuksesta etsiä vastauksia kysymykseen, miten omaohjaaja voisi kehittää yhteydenpitoa huoltajan, lasten ja omaohjaajan välillä? Ajatus jäsenyi tavoitteeksi tutkia omaohjaajuuden merkitystä yhteydenpidon eri vaiheissa. Aihe on tutkimisen arvoisen ja tärkeä. Aiheen valintaan vaikuttivat opinnäytetyön kirjoittajien omat kokemukset lastensuojelussa työskentelyssä.

Yhtenä lastensuojeluviranomaisen velvollisuutena on lastensuojelulain (417/2007) 54 luvun 2 § perusteella tukea ja huolehtia siitä, että lapsen yhteydenpito huoltajaan toteutuu. Tehtävänä on edesauttaa yhteydenpitoa perheen jälleenyhdistämisessä jo sijaishuollon kuluessa. Epäselvyyttä voi aiheuttaa oman työnkuvan puutteellinen hahmottaminen tai ajanhallinnalliset seikat, kuten töiden päällekkäisyys tai muu kiireen tuntu. Yleisellä tasolla yhteydenpitoon liittyvään terminologiaan liitetään myös tietty stigma. Lastensuojelusta puhuttaessa yhteydenpito mielletään liian usein yhteydenpidon rajoittamiseen liittyväksi.

Tutkimusaiheen tarpeellisuudessa voimme nähdä samoja piirteitä kuin Eeva Timonen-Kallio (2007,57), joka näki aiheelliseksi tutkia lastenkodeissa tehdyn kasvatus- ja ohjaustyön käytäntöjä ja laatua niin rakenteellisista kuin taloudellisistakin kohdista katsottuna. Timonen-Kallio (2007,57) esittää, että on välttämätöntä kiinnittää huomiota jokapäiväisessä lastenkotityössä tehdyn työn käytänteisiin, rutiineihin ja menetelmiin tavoilla, joilla lastensuojelullisiin tavoitteisiin päästäisiin sekä lapsen kasvatuksellisiin haasteisiin pystyttäisiin sosiaalialan ammattilaisten taholta vastaamaan.

Opinnäytetyö tarkastelee lapsen, huoltajan ja lapsen omaohjaajan välistä yhteydenpidon toteutumista lapsen ollessa sijoitettuna. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Yhteistyötahona toimi Sospro Kanta-Häme Oy. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa omaohjaajan merkitystä, vastuuta ja omaa ymmärrystä työtehtävästään yhteydenpidon eri vaiheissa. Tavoitteena on tuottaa tietoa lapsen ja perheen välisestä yhteydenpidon toteutumisesta lapsen sijoituksen aikana. Tutkimuskysymyksenä opinnäytetyössä ovat seuraavat kysymykset. Miten yhteydenpito toteutetaan lapsen, huoltajan ja omaohjaajan välillä? Millainen merkitys omaohjaajalla on yhteydenpidon toteuttamisessa? Miten omaohjaajan työskentelyä tulisi kehittää yhteydenpidossa?

Opinnäytetyössä tietoperustana käytetään omaohjaajuutta, yhteydenpitoa ja dokumentointia. Opinnäytetyöllä halutaan selvittää lastenkodin omaohjaajan työskentelyn merkitystä yhteydenpidon vaiheissa. Laadullisella tutkimuksella selvitetään lapsen ja huoltajien välistä yhteydenpitoa, sekä sitä miten perheyhteistyötä pystytään omaohjaajuuden keinoin tukemaan sijoituksen aikana. Saadun aineiston avulla kerättiin opinnäytetyön yhteistyökumppanille tietoa

siitä, miten lapset, huoltajat ja omaohjaajat kokevat yhteydenpidon toteutumisen lastenkodein arjessa.

2 Sospro Kanta-Häme Oy

Sospro Oy on kotimainen sosiaalialan yritys, joka tuottaa lastensuojelun avo- ja laitoshuollon palveluita Suomessa. Yrityksen 23.12.2021 päivättyjen tietojen mukaan palveluyksiköiden lukumäärä on ollut 34, henkilöstön lukumäärä 337, sijaishuollon laitospaikkojen asiakasmäärä 210 ja yrityksen liikevaihto 21,4 miljoonaa euroa. Sospron toiminta-ajatuksena on luoda lastensuojelun palveluille sellaiset puitteet, joissa lapsi ja perhe ovat keskiössä, ja sosiaalialan ammattilaisilla on parhaat olosuhteet ja mahdollisuudet työn tekemiseen ja tuottamiseen.

Sospron logo, sydän, viestii yritykselle tärkeistä asioista. Sydän viestii lämmöstä ja välittämisestä, sydämen oikea puoli symboloi puun kerrostuneita vuosirenkaita. Sosprossa uskotaan lapsessa olevaan hyvään ja nähdään pintaa syvemmälle. Saman oikean puolen voi nähdä myös kuulevana korvana. (Sospro 2023.)

Sospro on kasvanut merkittävästi vuodesta 2017 ja kasvu on mahdollistanut mittavia investointeja yrityksen kehitysresursseihin. Kehitysresursseja on kohdistettu henkilöstön osaamisen kehittämiseen Sospro-Akatemiassa, laatujärjestelmään ja muihin työkaluihin, palveluiden vaikuttavuuden arviointiin, johtamiseen, kiinteistöihin ja piha-alueisiin. Yrityksellä on toimipisteitä Pirkanmaalla, Varsinais-Suomessa, Kanta-Hämeessä, Satakunnassa ja Etelä-Pohjanmaalla. (Sospro 2023.)

3 Lastensuojelun ja sijaishuollon käsitteitä

Tässä opinnäytetyössä käytetään käsitteitä, jotka ovat vahvasti lastensuojelun ja sijaishuoltoon liittyvää terminologiaa. Opinnäytetyön kirjoittajilla on halu avata käsitteiden avulla opinnäytetyössä käsiteltäviä aiheita. Kanasen (2015, 102-105) mukaan opinnäytetyön kirjoittajilla on näin mahdollisuus ilmaista, mitä käsitteillä tarkoitetaan, sillä jokaisella alalla on oma käsitemaailmansa. Käsitteet auttavat hallitsemaan käsiteltävää ilmiötä ja auttavat kaikkia ymmärtämään samantapaisesti mistä on kyse, samalla yhteiset käsitteet luovat verkoston eri tutkimusten välille.

3.1 Lastensuojelulain merkitys sijaishuollossa

Lastensuojelulain (417/2007) 1 luvun 2 §:ssä muistutetaan, että lapsen vanhemmilla tai huoltajalla on aina ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista. Laki lapsen huollosta ja tapaamisoi-keudesta (8.4.1983/361) säättää sitä, miten lapsen vanhemman tai huoltajan tulee turvata

lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi. Perheen ja lapsen kanssa toimivien viranomaisten tehtävä on tukea vanhempia ja huoltajia kasvatuksessa sekä tarjota perheelle apua varhaisessa vaiheessa. Viranomaisten täytyy osata ohjata lapsi ja perhe lastensuojelun piiriin, jos tähän on tarve. Lastensuojelun on tarjottava tukea vanhemmille, huoltajille ja muille lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastuussa oleville henkilöille. Tukea voidaan järjestää tarjoamalla palveluita ja tukitoimia.

Lastensuojelulaki (417/2007) avaa 3 §:ssä ja 3 a §:ssä lastensuojelua sekä ehkäisevän lastensuojelun eroja. Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu on osa lastensuojelua. Tähän kuuluu asiakassuunnitelman teko sekä avohuollon tukitoimet. Lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun kuuluu myös lapsen kiireellinen sijoitus, huostaanotto, sijaishuolto ja jälkihuolto. Ehkäisevää lastensuojelua järjestää kunta ja hyvinvointialue. Ehkäisevä lastensuojelu tapahtuu ennen lastensuojelun asiakkuutta. Tavoitteena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia, turvata lapsen kasvua ja kehitystä sekä tukea vanhemmuutta. Ehkäisevässä lastensuojelussa kohtaavat tuki ja erityinen tuki, ja sitä voidaan antaa muun muassa nuorisotyössä, opetuksessa, päivähoitossa sekä äitiys- ja lastenneuvolassa.

Lastensuojelulaki (417/2007) painottaa 4 §:ssä lastensuojelun keskeisiä periaatteita. Lastensuojelun on toimittava niin, että se ottaa huomioon ensisijaisesti lapsen edun. Kun lapsen etua lähdetään arvioimaan ja toimenpidevaihtoehtoja ja ratkaisua pohtimaan, on keskityttävä erityisesti, siihen turvaavatko ne lapselle muun muassa mahdollisuuden hellyyteen ja ymmärtämiseen lapsen iän ja kehitystason mukaan, turvallisen kasvuympäristön ja henkisen, että ruumiillisen koskemattomuuden, toiveiden ja taipumuksien mukaisen koulutuksen, mahdollisuuden itsenäistymiseen sekä kasvamiseen, osallisuuden ja vaikuttamisen omissa asioissaan sekä kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioimisen ratkaisuisissa. Sijaishuolto on järjestettävä viipymättä, jos lapsen etu sitä vaatii ja siinä on otettava huomioon tavoite perheen jälleenyhdistymisestä. Ensisijaisesti on käytettävä avohuollon tukitoimia. Lapsen edun huomioon ottaminen vaatii työntekijältä kokonaisvaltaisen lapsen tilanteen huomioimisen, luottamuksen rakentamisen sekä riittävästi aikaa työskentelyyn. Työntekijän on varmistettava, että oikeudenmukaisuus, avoimuus, luotettavuus, turvallisuus sekä lastensuojelutoimien suhteellisuusperiaate takaavat laatua työssä. (Lastensuojelun laatusuositus 2019, 13.)

Lastensuojelussa täytyy kaikissa toiminnassa huomioida Yhdistyneiden Kansakuntien lapsen oikeuksien sopimus. Erityisesti on korostettava ihmisarvoista kohtelua sekä yksityisyyden suojaa, tämä onnistuu kohtelemalla asiakkaita yhdenvertaisina, syrjimättä sekä kunnioittavasti. Lastensuojelussa on korostettava vaihtoehtojen selvittämistä, perusteiden esittämistä sekä kohdella asiakkaita arvostavasti. Ratkaisuisissa korostettava lapsen edulla, jotta lapsi ymmärtää päätökset. Lastensuojelussa on otettava huomioon vanhempien tai muiden huoltajien kasvatusvastuu. Tämä onnistuu avoimella keskustelulla sekä tarvittavien tukimuotojen ja palveluiden selvityksellä sekä lapsen ikätason ja kehityksen huomioimisella. Lastensuojelua ei aina

voida toteuttaa lapsen ja vanhempien tai muiden huoltajien toiveiden mukaan. Tästä syystä työskentelyn sekä ratkaisujen täytyy olla ennakoivia sekä perusteltuja. (Lastensuojelun laatusuositus 2019, 12-14.) Lastensuojelu perustuu ensisijaisesti vapaaehtoisuuteen ja lastensuojelutyö toteutetaan aina yhteistyönä perheen ja lapsen kanssa. Yhteistyössä otetaan huomioon lapsen ja perheen toivomukset, mielipiteet sekä palvelut ja tukitoimet. (Räty 2015, 9.)

Lastensuojelussa vastuuta kantaa sosiaalityöntekijä, jonka ympärille on kasattu osaava tiimi. Sosiaalihuollossa päätöksen tekoon liittyy ammattilaisten välistä yhteistyötä. Toimiva yhteistyö edellyttää, että lastensuojelu ilmoittaa lastensuojeluilmoituksen tehneelle viranomaiselle ilmoituksen saapumisesta. Ilmoituksen vastaanottanut ilmoittaa viranomaisille toimiston tai työntekijän nimen sekä yhteystiedot, jotta viranomaisyhteistyö helpottuu. Sosiaalityöntekijä on vastuussa lastensuojeluasian viranomaisyhteistyön ylläpitämisestä. Sosiaalityöntekijän on varmistettava, että jokainen viranomainen tiedostaa yhteistyön tarkoituksen sekä lapsen tavoitteet. Asiakassuunnitelma tulisi laatia viranomaisten kanssa yhteistyönä, jotta prosessi ei olisi liian monimutkainen asiakkaalle. Asiakassuunnitelmaan kirjataan kaikki ne toimet, joita perheen kanssa tehdään. (Lastensuojelun laatusuositus 2019, 24-25.)

3.2 Sijaishuollon lastenkoti

Räty (2015, 461) avaa teoksessaan Lastensuojelulaki Käytäntö ja soveltaminen sijaishuoltoa ja siihen kuuluvia säännöksiä. Sijaishuolto tarkoittaa huostaanotetun tai kiireellisesti sijoitetun lapsen kasvatusta ja hoitoa kodin ulkopuolella. Sijaishuolto ei aina tarkoita sijoitusta laitospaiseen ympäristöön, sillä lapsi voidaan sijoittaa myös vanhempien tai muun huoltajan hoidettavaksi ja kasvatettavaksi.

Lastensuojelulain (417/2007) 10 luvun 57 §:ssä määritellään lastensuojelulaitoksi sijaishuoltoa järjestävät laitokset tai 37 §:ssä määriteltyä sijoitusta avohuollon tukitoimena järjestettävät lastenkodit, koulukodit tai muut lastensuojelulaitokset. Sijoitushuoltopaikan valintaa avataan lastensuojelulain (417/2007) 10 luvun 50 §:ssä. Erityisesti täytyy kiinnittää huomiota huostaanoton laatuun, lapsen tarpeisiin sekä siihen, että sisarus- ja läheissuhteet jatkuvat ja niitä ylläpidetään. Myös kulttuuriset, kielelliset ja uskonnolliset piirteet tulee ottaa huomioon. Jos sijaishuoltoa ei voida järjestää perhehoidossa tai muualla, on tällöin tukeuduttava laitoshuoltoon.

Lastensuojelulaki ei avaa yksityiskohtaisesti sitä millaisilla ja millä edellytyksillä laitoksia voidaan pitää lastensuojelulain mukaisina laitoksina. Etenkin rajoitustoimenpiteitä mietittäessä on oleellinen merkitys sillä, miten lastensuojelulaitoksia määritetään. Rajoitustoimenpiteitä voidaan soveltaa vain sijaishuollossa olevaan lapseen. Laitoshuoltoa järjestäviä lastensuojelulaitoksia ylläpitää valtio, kunnat ja yksityiset yhteisöt. (Saastamoinen 2010, 89-90.)

Räty (2015, 467) muistuttaa, että sijaishuoltopaikan on vastattava niihin tarpeisiin, jotka ilmenevät huostanotto päätöksessä. Päätöksessä on erityisesti kiinnitettävä huomiota kaikkiin niihin fyysisiin, psyykkisiin, emotionaalisiin ja sosiaalisiin tukiin, joita lapsi tarvitsee. Sijaishuoltopaikan täytyy tukea lapsen oikeutta yhteydenpitoon. Sisarukset tulisi sijoittaa samaan sijaishuoltopaikkaan. Tässäkin tilanteessa on otettava huomioon lapsen yksilöllinen tarve sijaishuoltoon. Jos päädytään ratkaisuun, jossa sisarukset sijoitetaan eri paikkaan, on pidettävä huoli yhteydenpidon säilymisestä.

Kun lapselle etsitään sijoituspaikkaa, on kiinnitettävä huomiota lapsen etuun sekä siihen, että sijaishuoltopaikka toteuttaa lapsen huoltoa ja huolenpitoa tarvittavilla tavoilla. Lapsen tarpeet palveluihin ja tukitoimiin on otettava huomioon ja niistä on ilmoitettava vastuussa olevalle työntekijälle. Sijaishuoltopaikan valintaan vaikuttavat lapsen ikä sekä yksilölliset tekijät kuten harrastukset, kouluopinnot, sijoituspaikan sijainti ja ympäristö sijoituspaikassa olevat lapset sekä henkilökunnan koulutus. (Räty 2015, 461-468.)

Lastensuojelussa ja sijaishuollossa tulee aina selvittää lapsen toivomukset ja mielipide. Lapsen ikätaso ja kehitys pitää ottaa huomioon ja mielipide ja toivomukset tulee selvittää hienovaraisesti. Sijaishuoltoa järjestäessä on selvitettävä myös vanhempien tai muun huoltajan mielipide. Lapsen hoitoa ja huoltoa ei voi järjestää ilman yhteistyötä vanhempien tai huoltajien kanssa. Tärkeintä on, että lapsi saa aina tarpeidensa mukaista hoitoa ja huolenpitoa. (Saastamoinen 2010, 67, 113.)

3.3 Osallisuus lastenkodin arjessa

Lastensuojelulla on lakisääteinen ja moraalinen velvoite toimia lasta koskeissa asioissa ja tilanteissa lapsen edun mukaisesti. Osallisuudella tarkoitetaan sitä, että lapsi saa itse olla mukana tilanteissa, joissa määritellään, toteutetaan ja arvioidaan työtä, jota tehdään hänen turvaamiseksi. (Hotari, Oranen & Pösö 2013, 149.) Hotari (2007, 9) muistuttaa, että huomion arvoista on aikuisen rooli pienten lasten osallisuuden tukena. Tämä onnistuu eritoten yksiköissä, joissa lasta voidaan kuulla arkitoimien lomassa. Lapselle on annettava tilaa sekä fyysisesti että henkisesti ja niin, että hänelle turvataan turvallinen ympäristö olla läsnä häntä koskeissa asioissa. (Hotari ym. 2013, 151.)

Suomen laki määrittelee monessakin kohtaa lapsen oikeutta osallisuuteen. Suomen perustuslain (11.6.1999/731) 2 luvun 6 §:n mukaan lapsella on oikeus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystasonsa mukaan. Lapsia on myös kohdeltava yksilöinä ja tasa-arvoisesti. Lastensuojelulain (417/2007) 1 luvun 5 §:ssä määritellään, että lapsella on oikeus ikä ja kehitystasonsa mukaan saada tietoa lastensuojeluasiasta, joka koskettaa häntä. Lapselle on annettava tilaisuus ilmaista oma mielipiteensä asiasta. Lastensuojelun tarvetta arvioidessa, toteuttaessa ja lasta tai nuorta koskevia päätöksiä tehdessä on erityisen tärkeää huomioida lapsen tai nuoren toiveet ja mielipiteet.

Lastensuojelulain (417/2007) 4 luvun 20 § ja 21 §:ssä muistutetaan, että lapsen mielipide tulee selvittää siten, että siitä ei aiheudu haittaa lapsen ja vanhempien välille tai muiden läheisten ihmisten suhteisiin. Mielipiteen selvitys on tehtävä hienovaraisesti ja mielipide tulee ottaa huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaan. Jos lapsen mielipide vaarantaisi hänen terveytensä, kehitystä tai se olisi muutoin tarpeetonta, voidaan mielipide jättää selvittämättä. Mielipiteen selvittämisen aikana lapselle ei saa antaa tietoja, jotka voivat olla hänelle vaarallisia. Täytettyään 12 vuotta, lapsella on oikeus käyttää omaa puhevaltaansa itseään koskevassa lastensuojeluasiassa huoltajan tai muun laillisen edustajan ohella.

Osallisuus antaa mahdollisuuden osallistua ja päästä osalliseksi. On muistettava, että asiakkuuden aikana työntekijä saa mahdollisuuden olla osana lapsen ja vanhemman elämää. Näin ollen osallisuudella on joitakin reunaehtoja. Erilaiset muuttujat vaikuttavat siihen, millaista osallisuutta voidaan tavoitella, millaisia keinoja voidaan koittaa osallisuuden edistämiseksi. Lastensuojelulaki velvoittaa asiakassuunnitelman tekemistä. Tätä suunnitelmallista prosessia edeltää lastensuojelutarpeen selvittäminen sekä tilannearvio. Laadinta-, toteuttamis- ja arviointivaihe jakaa suunnitelman laatimista. Lapsen osallisuus suunnitelmallisen työn vaiheissa voi muuttua ja olla erilaista. Osallisuuteen vaikuttaa muun muassa työn perusta. Tärkeintä on miettiä suunnitelman jokaisessa vaiheessa erikseen lapsen osallisuutta. (Muukkonen 2013, 165.)

Muukkonen (2013) kirjoittaa tekstissään, miten lastensuojelussa ideaalilasta osallisuuden näkökulmasta kuvaillaan. Ideaalilapsi ymmärtää sekä tuottaa itse puhetta, lukee ja osaa kirjoittaa, ei tarvitse tapaamisen aikana erityistä huolenpitoa. Lapsen kanssa voi tehdä monia asioita sekä lapsi pystyy olemaan vanhemmista erossa, lapsi ei ole erityisen kriittinen tai muutoin vastustava elämän muutoksille ja on kiinnostunut asioista. Tällä tavalla käyttäytyvät lapset ovat yleensä noin 7-12-vuotiaita. Täytyy kuitenkin muistaa, että lastensuojelunkentällä ikäskala on 0-21 vuotta ja näin ollen osallisuutta mahdollistaessa on valittava toimintatapa lapsen ikään sopivalla tavalla. (Muukkonen 2013, 165.)

Osallisuuteen vaikuttavat monet eri seikat. Keskeisimmät ovat lapsen ikä sekä kulttuurin vaikutus osallisuuteen. Vauvan osallisuus prosessiin on sitä, että vauva otetaan mukaan tilanteisiin. Työntekijät voivat näin nähdä, miten lapsi ja vanhempi ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Vauva otetaan aina mukaan, kun vauvasta puhutaan tai aiheena on vauvan elämä. Leikki-ikäisen lapsen osallisuudessa on tärkeää huomioida tila, ja jossa keskustelut käydään, lapselle täytyy antaa mahdollisuus leikkiin ja muuhun tekemiseen. Kouluikäisen kanssa osallisuutta voidaan toteuttaa monella eri tapaa. Nuorille on tärkeää, että osallisuuteen ottaa huomioon kaikki ne viiteryhvät, jotka ovat nuorille tärkeitä. Painopiste kannattaa siis siirtää yhteisöllisempään suuntaan. Kulttuuriset seikat vaikuttavat siihen, että lapsen kanssa täytyy etsiä toimintakulttuuria ja yhteistä kieltä. Huomioitavaa toiminnassa on se, että jokainen lapsi ansaitsee tulla huomioiduksi, erityisenä ja ainutkertaisena yksilönä. Osallisuutta tulee

harjoittaa ja se on omaksuttava osaksi ohjaavaa työtä. Jokainen lapsi rakentaa osallisuutta omalla tavallaan ja siinä pitää huomioida perheen tilanne, lapsen ikä sekä lapsen toive. (Muukkonen 2013, 165-166.)

3.4 Sijaishuollon laatukriteerit

Sosiaalihuoltoa koskevissa laatusuosituksissa asiakaslain (812/2000) 1 luvun 4 §:ssä on säädettyä asiakkaan hyvä sosiaalihuolto ja hyvää kohtelua koskevat oikeudet. Näihin kuuluu ihmisen arvoa koskeva loukkaamattomuus. Yksilön vakaumuksellisia ja yksityisiä asioita tulee sosiaalihuollon puolelta kunnioittaa. Sosiaalihuoltoa toteuttaessa asiakkaan toiveita, mielipiteitä, etua ja henkilökohtaiset tarpeet otetaan huomioon. Tämä koskee myös yksilön omaa kulttuurillista taustaa ja äidinkieltä. (Räty 2019, 56.)

Tekijöitä, jotka vaikuttavat laatuun ovat muun muassa henkilöstömitoitukset. Vaikka laki ei otakaan tarkkaa kantaa siihen, kuinka monta asiakasta lastensuojelussa olevalla työntekijällä voi enintään olla, on lapsen oikeuksien sopimuksen 3 artiklan kohdassa 3 lapsen hoito ja järjestettävien palveluiden suositukset määriteltynä. Artiklan mukaan lastensuojeluyksiköiden on toimittava niin, että turvallisuutta, terveyttä, henkilökunnan määrää, valvontaa ja soveltuvuutta noudatetaan toimivaltaisten viranomaisstahojen annettujen määräysten mukaisesti. Lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on sen sijaan suoraan lastensuojelun nojalla määrättyjä lisätehtäviä, joita työnjohdollisilla tavoilla arvioidaan, suoriutuuko sosiaalityöntekijä lakisääteisistä tehtävistään. (Räty 2019, 56-57.)

Sijaishuollon laatukriteerit laadittiin lastensuojelun laatusuosituksen päivitysten yhteydessä vuonna 2019. Laatukriteerit ovat luoteltu Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisussa, lastensuojelun laatusuositukset (2019). Sijaishuollon laatukriteerit muodostavat toimijoita velvoittavia lakisääteisiä, perus- ja ihmisoikeuksien säännöksiä. Lisänä kriteereissä on tutkittuun tietoon perustavia suosituksia, joita noudattamalla laadukas ja tuottava sijaishuolto on mahdollista. (Lastensuojelun käsikirja 2023.)

Keskeisenä, periaatteellisena näkökulmana kriteereissä on lapsen etu. Tämä periaate pysyy suunnitelmallisena taustana koko sijoituksen ajan, alkaen sijaishuoltomuodon ja paikan valinnasta aina sijaishuollon päättymiseen saakka. (Lastensuojelun käsikirja 2023.) Sijaishuollon laatukriteerit ovat luettavissa kokonaisuudessaan Lastensuojelun laatusuosituksesta. Laadulliset kriteerit on organisoitu prosessinomaisella tavalla ja siinä on kuvattu sijaishuollon tekijöiden roolit ja tarkoitus näissä vaiheittaisissa prosesseissa.

Omaohjaajan työn laatukriteerit täyttyvät Lastensuojelun laatusuosituksen (2019, 69) yhteydenpidon näkökulmasta tekijän hoitaessa seuraavat asiat lapsen edun näkökulmaa noudattaen. Omaohjaajan on puhuttava lapsen perheestä kunnioittavalla ja arvostavalla tavalla, samalla työntekijänä sitoutuen suunnitelmalliseen yhteistyöhön perheen ja lapsen lähipiiriin

kanssa. Omaohjaaja tarkastaa, että yhteydenpito lapsen perheeseen toteutuu asiakassuunnitelmassa sovitulla tavalla. Tämä tarkoittaa lapsen arkikuulumisten ja arjen tapahtumien jakamista lapsen perheelle ja lähiomaisille, samalla pitäen huolta siitä, että yhteydenpidot läheisiin sujuvat turvallisesti ja lapsen edun mukaisesti. Omaohjaaja arvioi lapsen kanssa ihmissuhteiden vaikutukselliset tekijät hänen omaan hyvinvointiinsa. Lisäksi omaohjaaja yhdessä sosiaaliryöntekijän kanssa suunnittelee mahdolliset vanhempien tapaamiset.

3.5 Perheyhteistyön ja vanhemmuuden määritelmä

Tässä opinnäytetyössä perheyhteistyön käsite määritellään Sospron sisäiseen ohjeistukseen perustuen. Sospron perheyhteistyössä lapsen perhe-elämän kunnioitus ja sen hyväksyntä on korostetussa asemassa. Lapsen vanhempien vanhemmuutta tuetaan vuorovaikutuksellisin keinoin. Tällä tavoin mahdollistetaan lapsen positiivinen muutos ja tavoitteiden täyttyminen näille asetettujen tavoitteiden puitteissa. (Sospro 2023.)

Sospron käsitelmääritelmän mukaisesti perheyhteistyö on systemaattista, suunnitelmallista ja asiakassuunnitelmaan perustuvaa toimintaa, jossa koko sijoituksen ajan lapsi on perheyhteistyön keskiössä. Lapsen vanhempia kannustetaan ottamaan osaa lapsen hoitoon-, kasvatukseen- ja kuntoutukseen sekä tavoitteiden arviointiin aktiivisella ja sitä tukevalla tavalla. Reflektioivaa ja yhteen vetävää perheyhteistyötä toteutetaan avoimuudella, rauhasa kuuntelemalla ja tiedostaen. (Sospro 2023.)

Perheyhteistyö aloitetaan Sosprossa hetkellä, jolloin lapsi tulee perheensä kanssa ensimmäistä kertaa tutustumiskäynnille sijaishuoltoyksikköön. Tutustumiskäynnin yhteydessä ollaan kiinnostuneita lapsesta, koko perheen ja mahdollisesti mukana olevien läheisten historiasta, nykyhetkestä ja toiveista. Lapsen läheisten tarinat ja kokemukset koetaan ryöntekijöiden kesken tärkeiksi. Perheen toiveita kuullaan ja vanhemmilla on mahdollisuus vaikuttaa omaa vanhemmuuttaan korostavalla tavalla. Tutustumiskäynnillä luodaan pohjaa tulevan luottamuksen ja kasvatuskumppanuuden yhteydelle. (Sospro 2023.)

Perheyhteistyön alussa täytetään esitietolomake/alkuhaastattelu yhdessä lapsen ja lapselle kuuluvan läheisverkoston kanssa. Tämän yhteydessä sovitaan yhdessä, miten perhe toivoo yhteydenpidon järjestettävän. Samalla keskustellaan yhteiset säännöt ja asetetaan yhteiset tavoitteet. Yksikön toimintatavat käydään läpi lapsen perheen toiveita ja tapoja kunnioittavalla tavalla. Tuleva tapahtuva kotikäynti sovitaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Yhteydenpidon tavoitteeksi asetetaan lapsen ja perheen välinen yhteyden ylläpito, yhteydenpidon etsiminen sekä suhteen rakentaminen. Lapsen vanhempia tavataan mahdollisimman usein. Tavoitteena tässä on vanhempien luottamuksen vahvistaminen sijaishuoltopaikkaa kohtaan. (Sospro 2023.)

Yhteistyö perheen kanssa toteutuu suunnitellusti lapsen sijaishuollon päättymisen yhteydessä. Lopetusvaihe suunnitellaan hyvin ja hyvissä ajoin. Yhdessä lapsen perheen kanssa, tehdään suunnitelma liittyen perheen mahdolliseen tuen tarpeeseen. Oli kyse sitten lapsen kotiutumiseen, toiseen sijoituspaikkaan tai itsenäistymiseen liittyvästä tuen tarpeesta. Lapsen sijoituksen loppua kohden vanhempia tavataan tarvittavan usein sekä lisätään vaiheittain lapsen koti-harjoittelun määrää. (Sospro 2023.)

Mikäli lapsi kotiutuu jälleen perheensä luokse, suunnitellaan lapsen ja perheen tarvitsema tuki sijoituksen jälkeen yhdessä perheen ja sosiaalityöntekijän kanssa. Mikäli lapsi siirtyy toiseen sijaishuoltoyksikköön, siirtopalaverissa käydään läpi, miten perheyhteistyö on sujunut, mitä on tehty, asetetut tavoitteet ja tämänhetkinen tila. Mikäli lapsi täysi-ikäistyy sijaishuoltopaikasta, ennen täysi-ikäistymistä pidettävässä palaverissa käydään läpi perheyhteistyötä ja sovitaan, miten itsenäistyvän nuoren tuki tapahtuu itsenäistymisen jälkeen. Perheyhteistyön lopetusvaiheen tavoitteiden täyttymisen apuna käytetään perheyhteistyötä tukevia menetelmiä, kuten aikajana, vanhemmuuden roolikartta ja tunnekortti työskentelyä. (Sospro 2023.)

Tässä opinnäytetyössä vanhemmuuden käsitteinä esiintyvät pääsääntöisesti sanat huoltaja ja vanhemmat. Käytetyt käsitteet ovat osittain kytköksissä siihen, onko kirjoitetulla tekstillä lastensuojelullinen tai muuhun tietolähteeseen perustuva näkökulma, jolloin myös vanhemmuuden käsite muuttuu. Tässä opinnäytetyössä lastensuojelullisen huoltaja-käsitteen määrittely voidaan käyttää Lastensuojeluinfon sivuja mukaillen, jolloin huoltajina pidetään yleensä lapsen vanhempia. Lastensuojeluinfo sivujen (2022) mukaan termi yksihuoltajuus tulee silloin kun huoltajana on toinen vanhemmista. Myös joku muu kuin lapsen vanhempi voi olla huoltaja. Huoltajuuteen kuuluu lapsen huolenpitoon ja lapsen päätöksentekoon kuuluvat seikat. Lapsen mielipide on otettava huomioon huoltajan turvatessa lapsen hyvinvointiin ja tasapainoiseen kehitykseen liitettäviä asioita. (Lastensuojelu.Info 2022)

Tämän opinnäytetyön vanhemmat-käsitettä määrittäessä, lastensuojelullinen näkökulma on hallitseva. Tässä opinnäytetyössä käytetään täten Aranevan (2018) määritelmää, jossa lähestyminen vanhemmuuteen on oikeudellinen. Aranevan (2018, 205) mukaan lapsen vanhempia ovat ne, jotka ovat lapsen biologiset tai adoptiovanhemmat tai isyyslaissa (253/2018) ja äitiyslaissa (253/2018) määritellyt vanhemmat.

Aranevaa (2018, 206) mukaillen tässä opinnäytetyössä ilmenee lapsen läheisiä kuvailtaessa terminologiaa, jolla on myös sosiaalinen ja psykologinen merkitys. Sosiaaliseen vanhemmuuteen kuuluvat arjen jakaminen yhdessä lapsen kanssa, jolloin kyseessä voi olla vaikkapa lapsen vanhemman uusi puoliso. Ajan kuluessa sosiaalinen vanhemmuus voi muotoutua psykologiseksi vanhemmuudeksi. Pitkäaikaisen ja turvallisen kanssakäymisen vaikutuksena lapsen ja vanhemman välille voi kehittyä kiintymyksellinen luottamussuhde. Lastensuojelun näkökulmasta katsottuna tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että joku muu kuin biologinen tai

adoptiovanhempi tai lainmukainen vanhempi elää ja asuu lapsen kanssa samassa taloudessa tai on ilman viranomaistahon apua ottanut kokonaisvastuun lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyvissä asioissa. (Araneva 2018, 206.)

3.6 Konkreettinen yhteydenpito sijaishuollossa

Lapsen ollessa sijaishuollon asiakkaana on hänellä erityinen laillinen oikeus olla yhteydessä hänelle tärkeisiin ihmisiin. Tapaamiset omien vanhempien, sisarusten ja muiden läheisten ihmisten kanssa on mahdollistettava. Yhteydenpidollisesti se tarkoittaa esimerkiksi vanhempien sijaishuoltopaikassa vierailuja tai lapselta kotiin suuntautuvia käyntejä ja harjoitteluja. (Lastensuojelun käsikirja 2023.) Lastensuojelulain (417/2007) 10 luvun 54 § mukaan yhteydenpito voi tapahtua myös esimerkiksi puhelimitse, kirjeitse tai muita luottamuksellisia viestejä tai lähetyksiä lähettämällä tai vastaanottamalla.

Myös lapsen perheellä on laillinen oikeus olla lapsen yhteydessä. Lastenkodin työntekijöiden on huolehdittava, että yhteydenpito lapsen ja lapsen lähipiirin välillä on eteenpäin vievää. Lapsen huoltajalla on oikeus saada tietoa lapsensa asioista ja sijoittajahyvinvointialueen on yhdessä sijaishuoltopaikan tuettava tässä prosessissa. Sosiaalisen ohjaamisen lisäksi sijoittajahyvinvointialueen on tarvittaessa tuettava yhteydenpitoa myös taloudellisesti. Perheen taloudellinen tilanne ei saa olla kynnyskysymyksenä lapsen ja perheen välisille yhteydenpidolle. Lapselle osoitettu sijoituspaikka on oltava myös sijainniltaan sellainen, että siitä ei aiheudu välimatkallista estettä yhteydenpidolle. (Lastensuojelun käsikirja 2023.) Sijaishuoltoon sijoitetun lapsen tulevaa sijaishuollossa tapahtuvaa yhteydenpitoa suunnitellaan yhdessä lapsen, vanhempien, sijaishuollon ja sosiaalityöntekijän yhteistyöllä. Lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on kuitenkin lopullinen vastuu ja päätösvalta yhteydenpidon suunnitelmallisesta toteutumisesta (Räty 2019, 513).

4 Omaohjaajan moninainen merkitys sijaishuollon ammattilaisena

Useasti lastensuojelun yksiköissä nimetään sijoitetulle lapselle omahoitaja, jolla on pääasiallinen vastuu lapsen asioista. Tässä opinnäytetyössä käytetään omahoitajasta myös käsitettä omaohjaaja. Omahoitaja tukee lasta sopeutumaan laitokseen, takaa lapsen arjen sujuvuuden, luo kokonaiskuvan sijoitetun lapsen sen hetkisestä ja aiemmasta elämäntilanteesta sekä toimii siten, että perhekeskeinen ja tavoitteellinen työtapo toteutuu sijoituksen aikana ja sen jälkeen. Lisäksi työntekijä tekee moniammatillista yhteistyötä lasta koskevien viranomaistahojen kanssa. (THL 2023.)

Omaohjaajan tehtäviin kuuluu lapsen läheisiin tutustuminen ja heidän historiansa tunteminen ennen lapsen saapumista sijaishuollon pariin. Yhtenä työryhmän arvioivana jäsenenä omaohjaaja osallistuu arviointiin lapsen vanhempien tuen määrästä lapsen sijoituksen aikana.

(Sospro 2023.) Samaa omaohjaajan vastuuta korostaa Sinkkonen & Tervonen-Arnkil (2015, 241). He korostavat, kuinka omaohjaajan tehtäviin kuuluu sisäistää lapsen aiempi historia. Tämä nähdään välttämättömänä seikkana arjen sujumisessa, mutta ennen kaikkea lapsella on tieto siitä, että on olemassa aikuinen, joka huolehtii hänen asioistaan. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 241.)

Asetettujen lakienkin mukaan omaohjaajan tehtäviin kuuluu olla osana asiakassuunnitelman laatimista. Yhdessä lapsen ja huoltajan kanssa kirjataan muun muassa seikat, joihin pyritään vaikuttamaan, mahdollinen tuen tarve, palvelut, tukitoimet sekä myös sijaishuollon tarkoitus ja tavoitteet. Lisäksi asiakassuunnitelmassa tulee lastensuojelulain (417/2007) menettelysäännösten 6 luvun 30 § mukaisesti näkyä, miten yhteydenpito ja perheyhteistyö toteutetaan, ja miten lapsen edun mukainen perheen jälleenyhdistäminen mahdollistetaan.

Omaohjaajan tehtäviin kuuluu tehdä perheyhteistyötä asiakassuunnitelmassa sovittujen tavoitteiden mukaisesti. Kirjaukset tehdään hoito- ja kasvatussuunnitelmaan. Kirjauksiin avataan se, miten perheen kanssa yhteistyötä tehdään, miten yhteistyö näkyy lapsen arjessa ja miten lapsen arjesta kerrotaan vanhemmille. (Sospro 2023.)

Lastensuojelulain (417/2007) 6 luvun 30 a § mukaan asiakashuoltosuunnitelmaa tulee täydentää tarvittaessa sijaishuoltopaikan taholla ja yhdessä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän erillisellä hoito- ja kasvatussuunnitelmalla. Se on tehtävä yhdessä lapsen kanssa. Kuultavana suunnitelmassa ovat mahdollisuuksien mukaan myös huoltajat. Omaohjaajan tehtävänä on olla vähintään tietoinen hoito- ja kasvatussuunnitelman sisällöstä, sillä siinä on kuvattu yksityiskohtaisemmin lapsen hyvä kohtelu ja havainnollistettu tarkemmin asiakassuunnitelmaan kirjatut tavoitteet.

Omaohjaajan työtehtäviin lukeutuu jäsenellä sijoitetun lapsen arkea ja työskennellä yhdyshenkilönä lapsen sijoituspaikan ja lapsen vanhempien välillä. Omaohjaajalle kuuluu myös omaohjattavan lapsen käytännön asioiden hoito lapsen asioissa. Lapsen mahdolliset poliklinikka-ajat, terapiatunnit sekä kouluasiat ovat omaohjaajan mielessä pidettäviä asioita. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 241.) Timonen-Kallion (2007) lisää omaohjaajan ajatustyön lisäksi arjen työtehtäviin myös dokumentointivastuun. Timonen-Kallion (2007, 72) mukaan omaohjaajat kirjoittavat lasta koskevia koonteja ja palautesivuja sekä antavat kommentteja sijoituksessa tapahtuvista edistymisistä ja näin pitävät oppimis- ja itsenäistymisprosesseja käynnissä.

Omahoitaja koostaa lasta koskevista virallisista dokumenteista ja lapsen, lapsen lähipiirin sekä työyhteisön tarinoista omaan mieleensä omahoidettavasta lapsesta kokonaiskuvan, jonka omahoitaja peilaa lapselle ja työyhteisölle. (Kiiskinen & Eskelinen 2018, 23.) Kiiskinen & Eskelinen (2018, 23) korostavat omahoitajan vastuuta peilaamansa tarinan kertojana, jossa ei ole samantekevää minkälaisia tarinoita omahoitaja jakaa ja kokemaansa kantaa. Kiiskinen &

Eskelinen (2018, 23) kirjoittavat, kuinka merkityksellistä on, nähdäänkö lapsi pääasiallisesti oireidensa kautta vai esimerkiksi osana oman sukunsa tarinoita.

Lapsikeskeisen, yksilöllisen työtteen lisäksi omaohjaajan on hyvä sisäistää kokonaisvaltainen organisointi lapsen asioissa. Tähän kuuluu osana laadukas perheyhteistyö. Yhteisten tavoitteiden synnyttäminen, lapsen ja huoltajien välisen yhteydenpidon sekä lapsen ja perheen välisen suhteen tukeminen, lapsen ollessa sijaishuollon asiakkaana on työnkuvien keskiössä. (THL 2023.) Perheyhteistyössä toimiva omaohjaaja huolehtii, että lapsen vanhemmilla on tunne kasvatuskumppanuudesta omaohjaajan sekä muiden yksikössä toimivien ohjaajien kanssa. Omaohjaaja huolehtii, että lapsi tuntee aikuisten olevan hänen asioissaan samalla puolella. Ohjaajat kannustavat ja tukevat lasta ja vanhempaa tiiviiseen yhteydenpitoon. (Sospro 2023.)

Omaohjaaja tehtäviin kuuluu pitää huolta siitä, että vanhempien tapaamiset toteutuvat sekä lapsen kanssa että ilman lasta. Sujuvan perheyhteistyön takaamiseksi omaohjaaja on aktiivisella ja säännöllisellä yhteydenpidolla lapsen vanhempien kanssa yhteydessä sekä aina kun lapsen tilanteessa tapahtuu jotain normaalista poikkeavaa. Lapsen vanhemmat osallistuvat lapsen tilanteen arviointiin vähintään kolmen kuukauden välein, jolloin heitä pyydetään täyttämään toimintakyky- sekä asiakaskokemusmittarit. (Sospro 2023.)

Tässä opinnäytetyössä tulee ilmi, että omaohjaajan tehtäviin kuuluu arkielämän käytännön tehtävien lisäksi, myös tunne- ja vuorovaikutuksellisiin suhteisiin liittyvät roolilliset tehtävät. Yksi tapa määritellä sijaishuollon kasvatustyötä on näkemys siitä, että laitoksessa työskentelevät ovat arkielämän asiantuntijoita, jotka työskentelevät reflektiivisesti ja elävät ja viettävät aikaa yhdessä lasten ja nuorten kanssa. (Cameron, Reimar & Smith 2016, Timonen-Kallion, Ylirukan & Närhen 2017, 26 mukaan.) Timonen-Kallion (2007, 55) mukaan lastenkodissa tehdystä omahoitajatyössä käytetään suurilta osin terapeutin hoitotyön, tunnetyön ja vuorovaikutuksen käsitteitä. Tätä tutkimusta tukee Kiiskisen & Eskelisen (2018) kirjoitus, jossa he näkevät omahoitajuuden ammatin erikoisena tehtävänä, jonka leimaavana piirteenä on arjen asioiden ja omahoitajuuden monitasoisuus. Kiiskisen & Eskelisen (2018, 23) mukaan lapsen ja omahoitajan välinen suhde voi muodostua lapselle korvaavaksi kiintymyssuhdemalliksi, joka sisältää lapselle arjen ennakoitavuutta ja tunnetta turvallisuudesta. Arjen pysyessä samana ja ennakoitavana, se voi tarjota huostaanotetulle lapselle myös terapeutin vaikutuksen.

Kohdistettuna omaohjaajan toimenkuvaan Timonen-Kallio (2017, 71) näkee ammatillisesti johdetun oppimis- ja kehitystyön ja dialogisuuden lisäksi toiminnalliset, elämykselliset sekä yhteisölliset ulottuvuudet tekijän tehtäviksi. Työntekijöiden työssä vahvasti esiin tulevat persoonallisuuteen liittyvät ominaisuudet jakavat Timonen-Kallion (2017, 71) mukaan lastenkodissa työskentelevät kahteen ammatilliseen todellisuuteen ja toimintakulttuuriin. Toisessa ilmenee lähitoiminta arjen työssä, arkipäivän omaohjaajuutena ja toisessa ohjaajien toimintaa ohjaa teoreettiseen tietoperustaan ja ammatillisiin menetelmiin pohjautuva omahoitajuus.

Omaohjaajasuhteessa kasvatustyö voidaan nähdä tapahtuvan tietoisena, julkisena ja ammatillisena jaotteluna (Timonen-Kallio, Yliruka & Närhi 2017, 26). Tietoisella tasolla omaohjaajan ja lapsen välille muodostuu tunneside, jota säätelevät tietoisesti tehdyt päätökset. Kyseiset päätökset ovat aiemmin määriteltynä asiakas-, hoito- ja kasvatussuunnitelmassa sekä muissa yhteisissä sopimuksissa. Omaohjaajasuhteesta päätetään yhteisesti työyhteisössä sovituin perustein. Näin lapsen ja omaohjaajan suhde on julkinen. Omaohjaaja on tällöin työryhmänsä yhtenä jäsenenä velvollinen pitämään muut tekijät tietoisina lapsen asioista ja myös siitä, jos jostain syystä omaohjaajasuhde ei toimisikaan. (Timonen-Kallio, Yliruka & Närhi 2017, 26.)

Ammatillisessa mielessä omaohjaajan on varauduttava tunteiden ja erilaisten odotusten kohdehenkilöksi. Omaohjaajan tehtäviin kuuluu sisäistää yleiset lapsen kasvua, kehitystä ja niiden häiriöitä koskevat teoriat. Jotta omaohjaaja on kykenevä auttamaan lasta ja vastamaan yksilöllisestä hoidosta ja kasvatuksesta, on hänen ymmärrettävä lapsen käytöksen alkusyyt. Tekijän on ymmärrettävä vastuunsa ja asemansa suhteessa sijoitetun lapsen kanssa. Omaohjaajan ensisijainen tehtävä on muodostaa aito, turvaava ja eheyttävä kiintymyksellinen ja vuorovaikutuksellinen suhde lapsen kanssa. (Timonen-Kallio, Yliruka & Närhi 2017, 26.)

Sinkkosen & Tervonen-Arnkilin (2015) mukaan hyvän omaohjaajan ominaistehtäviin kuuluu lapsen valmiuksien tukeminen. Valmiuksien tukemisessa voidaan käyttää mentalisoinnin keinoja. Mentalisointi eli mielellistäminen tarkoittaa lapsen arjen asioista kuuntelemista ja siihen liittyvää aitoa kiinnostusta ja kyselyä tasavertaisella tavalla. Omaohjaajan tehtäviin ei kuulu tietää kaikkea, vaan ammattitaitoa vaatii lapsen asioista kyseleminen, kuulostelu ja ihmettely. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 242-243.)

Maarit Törmikoski-Hampf (2008) on osallistuvaa havainnointimenetelmää käyttäen kuvaillut sijoitettujen lapsien ja henkilökunnan välisiä suhteita. Törmikoski-Hampf (2008) toteaa tutkimuksensa perusteella lastensuojelun ohjaajilla olevan merkittävä osa lasten elämässä. Törmikoski-Hampf (2008, 178-179) kirjoittaa, että sijoitetut lapset jakavat ohjaajille arjen asioitaan sekä heidän kanssaan tehdään toiminnallisia aktiviteetteja. Ohjaajilta saa myös fyysistä lämpöä halausten tai hiusten letitysten muodossa. Näissä mies- ja naisohjaajilla on omat, erilaiset sukupuoliroolinsa.

Ohjaajan ja lasten välille kehkeytyy vuorovaikutus, jossa voi olla myös vallan ominaispiirteitä kontrollin, hierarkian tai moraalisen latauksen ilmentyminä. Hienotunteisuuden ja sensitiivisyyden hyveet ovat vaatimuksina ohjaajan tasapainotellessa lapsen ja auttajan roolinsa välimaastossa. (Pohjola 2002, Törmikoski-Hampf 2008, 180 mukaan.) Laadukkaassa sijaishuollossa ohjaajien tulisi pystyä ottamaan vastaan määrättömästi sijoitettujen lasten pahaa oloa itse turvallisesti ja hallitusti käyttäytyen. (Lounavaara-Rintala ym. 1997, Törmikoski-Hampf 2008, 180 mukaan.)

Vuorovaikutussuhdetta ja omahoitajan roolia siinä tutkii myös Timonen-Kallio (2017), jonka mukaan omahoitajasuhdetta voidaan kuvata myös pedagogisena tehtävänä. Timonen-Kallion (2017, 62-64) mukaan omaohjaajan ja lapsen suhdetta voidaan verrata opettaja-oppilas kaltaisen suhteen ja myös tutorin ja tutoroitavan välisen vuorovaikutussuhteen mukaisesti, jossa aidon pedagogisen siteen muodostumisen ei katsota rakentuvan minkään kaavan, metodin tai tekniikan onnistuneeseen käyttöön, vaan vuorovaikutussuhde perustuu omaohjaajan persoonaan, karismaan ja ominaisuuksiin.

Opettaja-oppilas suhteessa omaohjaajalla on auktoriteettiin perustuva toimiva ja aito pedagoginen vuorovaikutussuhde, jonka käytöllä saadaan aikaiseksi nuorissa myönteisten kokemusten tunteita, joihin kuuluvat läheisyys, henkilökohtaisuus, arvostus itseä kohtaan ja se sisältää tunteita turvallisuudesta ja kykeneväisyydestä. Toimiakseen saavutettu pedagoginen auktoriteettisuhde tarvitsee lapsen tai nuoren aktiivista ja osallistuvaa reagointia omaohjaajasuhteen toisena osapuolena. Pedagogisen suhteen rakentumisessa omaohjaajan työtä voidaan kuvata myös tavalla, jossa omaohjaajan tehtävänä on olla tutormainen ohjaaja. Omaohjaaja on tällöin ohjaava henkilö, joka voi visioida, asettaa haasteita, kysyä, rohkaista tai tehdä yhteenvetoja nuoren omassa itsenäisyysprosessissa. (Timonen-Kallio 2007, 62-64.)

Törmikoski-Hampf (2008, 189) näkee sijaishuollon henkilökunnalla olevaan tehtävään arvokkaana lapsen tunteiden tulkitsijana. Ohjaajien valppaus tunteiden havainnoinnissa, niiden läpikäynnin tukeminen sekä lasten kokemusten työstämisen mahdollistaminen ovat ohjaajille haastavia, mutta eivät mahdottomia tehtäviä. Ohjaajat toimivat esimerkkeinä, joiden toimintamalleja, tapaa ajatella ja asenteita sijoitetut lapset mallintavat. Ohjaaja luo lapselle tällöin uuden tilaisuuden oppia toisenlainen, vastuuntuntoisen aikuisuuden malli.

5 Aiemmat tutkimukset ja tutkielmat

Opinnäytetyön tekijöiden tutkimuksen alaotsikoiksi valitut aiheet liittyvät oleellisesti merkityksiltään omaohjaajatyön yhteydenpitoon liittyviin vaiheisiin. Kanasta (2015, 114) mukaillen viitekehyksissä olevilla asioilla kirjoittajat tuovat tutkittavan ilmiön näkökulmasta keskeisimmät teoreettiset kohdat näkyviksi. Aiempaa tutkimusosiota koostaessa opinnäytetyön tekijät pohtivat samoja teemoja kuin Kananen (2015, 117), jonka mukaan teoreettiseen osuuteen liitetään osioita, jotka linkittyvät oleellisesti tässä opinnäytetyössä esiintyvän tutkimusongelman kanssa. Alaotsikoiden kappalejako perustuvat teemojen mukaiseen järjestykseen, eikä ole niinkään kronologiseen järjestykseen perustuvia.

5.1 Omaohjaajan ja sosiaalityöntekijän keskinäisen suhteen merkitys yhteydenpidon prosesseissa

Kai Alhasen (2014, 7) THL:lle tekemästä analyysistä nousee esiin kuusi eri sosiaalialan tulevaisuuden haastetta, joissa jokaisessa kohdassa on omat alahaasteensa. Yhtenä otsikkotason uhkatekijänä Alhanen (2014, 7) nostaa esiin yhteistyön vaikeudet. Näitä voivat olla Alhasen (2014, 53) mukaan toisen työn heikko tuntemus, epäselvyys toimenkuissa ja työtehtäviä koskevissa vastuunjaollisissa epämääräisyyksissä. Konkretian tasolla monitoimijaiset kokoukset ja neuvottelut voivat olla huonosti hoidettuja. Lastensuojelutyön erityishaasteena voi olla salla pidettävien säännösten epämääräinen tulkinta sekä toimijoiden välillä olevat erilliset tietojärjestelmät.

Lastenkodissa tai laitoksessa työskentelevän ja sosiaalityöntekijän välillä Alhanen (2014, 55) näkee erilaisten käsitteiden eroavaisuuden kantautuneen myös lastensuojelun sisälle. Alhanen (2014, 55) kuvaa, kuinka sosiaalialan terminologiaan liittyvät ”muoti-ilmaukset” voivat vaikeuttaa yhteistyön muodostumista tekijöiden kesken, ja ne voivat myös heijastua asiakkaan suuntaan negatiivisesti. Samaa heijastelua aiheuttaa toimijoiden yhteistyötaitojen vajavaisuus lastensuojelun jännitteisellä kentällä. Esimerkkinä Alhanen (2014, 55-58) nostaa kyvyttömyyden ymmärtää tai käydä rakentavaa dialogia omasta näkökulmasta poikkeavien käsitysten kesken sekä toista väheksyvän asenteen.

Lisäksi Alhasen (2014, 56-57) mukaan lastensuojelutyössä esiintyy heikkous, jossa ei kiinnitetä tarpeeksi huomiota toisten toimijoiden esiin tuomiin asiakkaiden arjen kokemuksiin. Tämä näkyy lasten ja heidän läheistensä elämäntilanteiden sekä tarpeiden arkitiedon ohittamisina. Singon & Muurosen (2013, 38) Lastensuojelun keskusliitolle tekemässä tutkimuksessa todetaankin, että ihanteellisessa lastensuojelussa toimisi rinnakkain kaksi ammattiryhmää, joissa sosiaalityöntekijät ja sosiaaliohjaajat, jotka tässä tutkimuksessa määriteltiin myös laitoksen lähityöntekijöinä, muodostaisivat toisiaan tukevan parin, jossa molempien koulutus- ja osaamistietotaitoa hyödynnettäisiin parhaalla mahdollisella tavalla.

Edellytykset siihen, että lapsen oikeus turvaan ja suojeluun toteutuu, vaatii jokaiselta lapsen lähellä olevalta aikuiselta vahvaa tahtotilaa. Tahtotilan lisäksi toimiva ja saumaton monitoimijainen yhteistyö takaa lapsen suojelun onnistumisen. Viranomaisyhteistyön ollessa tehokasta voidaan saavuttaa tuloksia, jotka eivät olisi mahdollisia yksittäisen viranomaisen toimenpiteillä. Hallintolain (434/2003) 2 luvun 10§:ssä on yhteistyövelvoitetta koskeva kohta, jonka tarkoituksena on taata muun muassa viranomaisten oman asiantuntemuksen välittyminen toiselta toimijalta toiselle. Tämän lisäksi toimijan on avustettava oman toimivaltansa mukaisesti toista viranomaista tämän pyytäessä sekä muutoinkin edistävät yhteistyötä parhaan kykynsä mukaisesti. (Saastamoinen 2016, 57-58.)

Jo pelkästään lasten ja perheiden palveluihin liitettävistä laeista ja asetuksista löytyy yli kolmekymmentä ohjaavaa säännöstä ja asetusta viranomaisten välisestä yhteistyöstä. Näissä yhteistyöissä jokaisella toimijalla on oma roolinsa, tehtävänsä sekä osuutensa. Yhteistyö ei tarkoita esimerkiksi oman työtaakkansa jakamista vaan ennen kaikkea sitä, että tieto ja asiantuntemus vaihtuu tehokkaasti toimijoiden välillä ja näin asiakkaiden palvelujen laatu on hyvää. (Saastamoinen 2016, 60.)

Saastamoisen (2016, 60) mukaan yhteistyön kehittämisessä voi olla kulttuurillisia ja asenteeseen liittyviä kysymyksiä. Viranomaisyhteistyön esteeksi voi muodostua esimerkiksi käsitteiden ja puhetapojen eroavaisuus eri ammattiryhmien välillä. Saastamoinen (2016, 62) on myös käytännön tasolla havainnut sen, että lastensuojelun kentällä olevat haasteet määrittelevät liiaksi lapsen suojeluun luotujen prosessien rakenteita. Näistä Saastamoinen (2016, 62) mainitsee esimerkkinä lastensuojelutyön kohtuuttoman työmäärän, muodollisesti pätevien sosiaalityöntekijöiden suhteellisen vähyyden sekä yhteistyötahojen rohkeuden ja ammattimaisuuden puutteen puuttua lasta koskeviin asioihin.

Tytti Luoto (2010) tutkii yhteistyön toteutumista sosiaalityöntekijän ja sijaishuollossa olevan työntekijän välillä sosiaalityöntekijöiden näkökulmasta. Luoto (2010, 73) toteaa tutkimuksessaan, että haastateltavien sosiaalityöntekijöiden vastausten perusteella tärkeimpinä yhteistyökumppaneina nähdään laitoksen omaohjaajat tai joissakin tapauksissa vastaava ohjaaja tai yksikön johtaja. Leena Rantala (2017) tutkii samaa aihetta päinvastaisesta, eli omaohjaajien näkökulmasta ja heidän näkemyksistään yhteistyösuhteestaan sosiaalityöntekijään. Omaohjaajat näkivät yhteistyön suhteessa sosiaalityöntekijään tarpeellisena ja tärkeänä (Rantala 2017, 35). Kummassakin tutkimuksessa haasteena nähtiin keskinäisen yhteistyön suhteellisen vähäinen aika (Luoto 2010, 45; Rantala 2017, 42) ja hankaluutena työntekijöiden suuri vaihtuvuus (Luoto 2010, 73; Rantala 2017, 50)

Vanhempien kokemukset ja odotukset asiaan tulevat esille Kaisa Rajalan (2022) Pro gradu-tutkielmassa. Haastateltavien vanhempien palautteet vaihtelivat paljon. Yhteistyö sosiaalityöntekijän kanssa nähtiin merkittävänä. Negatiiviseen palautteeseen vaikutti sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus. Positiivisia palautteita saatiin silloin, kun sosiaalityöntekijä oli pysynyt vanhempien vierellä kulkijana lapsen sijoituksen alusta, lapsen sijoituksen loppumiseen saakka. (Rajala 2022, 34-36.)

Yhteydenpito omaohjaajien kanssa nähtiin myös vanhempien palutteen mukaan merkittävänä. Omaohjaajien saama palaute vanhemmilta oli kauttaaltaan myönteisempää kuin sosiaalityöntekijöiden saama palaute. Myönteisempään tulokseen vaikutti muun muassa yksilökeskeisempi lähestyminen, omaohjaajan ja vanhemman yhteydenpidon helppous sekä vanhempien kokemukset siitä, että lastensuojelulaitoksen ohjaajat tukevat lapsen ja vanhemman välisiä yhteydenpitoja. (Rajala 2022, 37-39.)

Aranevan (2018) mukaan yhteistoiminnan lähtökohtiin kuuluu se, että lapsi saa hänelle kuuluvan huolenpidon ja hoidon, joka vastaa hänen tarpeitaan, ja jossa lapsen yhteydenpito läheisiin on yksi lapsen huolenpitoon liittyvä laillinen oikeus. Sosiaalityöntekijällä on laillinen velvoite pyrkiä yhteistyöhön muun muassa sijoituspaikan perheen asioista vastaavaan työntekijän kanssa. (Araneva 2018, 261-262.) Tämä on suoraan vastavuoroisessa yhteydessä Laakson (2009, 79) näkemyksiin siitä, että omaohjaajatyöskentelyyn kuuluu toimiminen yhteyshenkilönä sosiaalityöntekijän, lapsen lähipiirin ja muiden viranomaistahojen kesken.

Aranevan (2018) mukaan yhteistoiminta sosiaalityöntekijän ja omaohjaajan välillä tulee olla jatkuvaa myös asiakassuunnitelman jälkeen. Yhteistyön tulisi jatkua kautta lapsen sijoituksen ajan, jotta lapsen yhteydenpito-oikeudellinen turvaaminen olisi mahdollisimman oikea-aikaista ja lapsen ja hänen läheisten muuttuviin tarpeisiin pystyttäisiin vastaamaan. (Araneva 2018, 262-263.) Saastamoisen (2016), Luodon (2010), Rantalán (2017) sekä Rajalan ja Aranevan (2018) näkemyksissä ja kokemuksissa on paljon samankaltaisuuksia opinnäytetyön kirjoittajien empiiristen kokemusten kanssa ja ne tukevat näkemystä siitä, että omaohjaajan ja sosiaalityöntekijän välillä oleva toimiva yhteistyösuhde on yksi lastensuojelun merkityksellisimpiä asioita niin lapsen onnistuneen sijoituksen kuin yhteydenpidonkin näkökulmasta.

5.2 Yhteydenpidon merkityksellisyys sijaishuollossa

Bardyn (2013) mukaan voidaan todeta, että lapsen ja perheen välisen yhteydenpidon vaaliminen lapsen ollessa sijaishuollossa on merkitykseltään ensiarvoisen tärkeää. Lähtökohtaisesti tätä tukevat jo lailliset ja oikeudelliset näkökulmat. Lapsen oikeuksien yleissopimuksessa on laadittu kohtia, joissa lailliset ja oikeudelliset säännökset ja sopimukset korostavat omalta osaltaan lapsen ja vanhemmuuden ainutlaatuisia asemaa niin yksilöllisellä kuin yhteiskunnallisella tasolla. Lapsen sosiaalinen oikeus on olla yhteydessä perheeseensä. (Bardy 2013, 62.)

Lastensuojelulaissa (417/2007) on useita kohtia, jossa vahvasti korostetaan sijaishuollon vastuuta yhteydenpidon turvaajana. Lapsen sijaishuoltopaikka ei saa olla este yhteydenpidolle, vaan päinvastoin olla edistämässä lapselle tärkeiden, jatkuvien ja turvallisten ihmissuhteiden ylläpitoa. Sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on huostaanoton aikana velvollisuus olla edesauttavana toimijana lasta ja perhettä koskevissa yhteydenpidollisissa kohdissa. (Räty 2019, 512.)

Enroos, Heino, Pösö & Hautanen (2016) tutkivat perhesuhteiden yhteydenpitoa muun muassa lapsen näkökulmasta katsottuna. Yhteenvetona tutkimuksessa korostuu lapselle läheiset ja tärkeät ihmissuhteet, joissa esimerkiksi fyysisesti erossa asumisesta huolimatta biologinen perhe on huostassa olevalle lapselle emotionaalisella tasolla kokonaisvaltaisesti läsnä. Tämä näkyy esimerkiksi lasten luettelussa sijaishuollosta aiheutuvia negatiivisia asioita. Näitä ovat lasten tunteet koti-ikävästä sekä kokemukset perheen ja ystävien puuttumisesta (Enroos ym. 2016, luku Huostaanotto ja muutokset lapsen elämässä.)

Karttusen (2010) mukaan lapsen suhde vanhempaan ei ole kuitenkaan aina ongelmatonta tai turvattua (Sandström 2020, 35). Karttunen (2010) korostaa, että lapsen muodostamaan suhteeseen vanhemman kanssa liittyy sijaishuollossa myös lojaalisuhde, jossa lapsen lojaalisuus vanhempaan pitää erottaa merkitykseltään lapsen kiintymyksestä omaan vanhempaan. (Sandström 2020, 35.) Sinkkonen & Tervonen-Arnkil (2015, 156-157) painottavat sijaishuoltoon saapuvalla lapsella olevan taustalla jo vähintään yksi kiintymyssuhteeseen liittyvä katkos ja tosiollisesti harva on kokenut lapsuudessaan vanhemmiltaan lasta tyydyttävää vuorovaikutusta. Lisäksi lapsen kiintymyssuhde on voinut olla varhaislapsuudessa hyvinkin katkeilevaa ja ongelmana on enemmänkin kiintymyssuhteen määrä kuin sen laatu.

Yhteydenpito-oikeudellisesti Sinkkonen & Tervonen-Arnkil (2015) tutkimus linkittyy Aranevan (2018, 266) näkemykseen siitä, että lapsen yhteydenpito-oikeudellinen toteutuminen ei saa olla koskaan kaavamainen, sillä ne ovat hyvin yksilöllisiä, henkilökohtaiseen elämään kytkettyjä tilanteita. Aranevan (2018, 271) mukaan yhteydenpidon laadukkuudessa on otettava huomioon, että lapsen kasvuhistoria on ollut turvaton ja lähtökohtaisesti lapsen luottamus aikuisiin on vaurioitunut.

Enroos ym. (2016, luku Huostaanoton käynnistämät suhteet ja prosessit vanhempien henkilökohtaisessa elämässä) tutkii yhteydenpidon merkitystä laajentaen sen perheen, yhteiskunnan ja laillisen näkökulman ristiriitaiseltakin vaikuttavaksi yhtälöksi. Enroos ym. (2016, luku Huostaanoton käynnistämät suhteet...) mukaan huostaanotto saa vanhemmuudessa aikaan epätoivomaisen muutoksen. Lastensuojelun tehtävänä on taata lapselle hänen ikätasoinen tuki ja turvansa ja osittain tämän vuoksi vanhemmat joutuvat sijaishuollossa myös suhteessaan lapseen arvioitavaksi. Äärimmäisessä tapauksessa sijaishuollolla, tässä tapauksessa julkisella vallalla on mahdollisuudet siirtää lapsi pois huoltajiensa kasvatuksesta ja siirtää tämä lähes kokonaan julkisen avun piiriin, niin kasvatuksen kuin huolenpidonkin merkityksissä (Enroos ym. 2016, luku Huostaanoton käynnistämät suhteet...)

Ihmissuhteiden yhteydenpidollista tärkeyttä täsmentää Aranevan (2018, 272-273) näkemys, jonka mukaan oleellisena nähdään sijoituksen aikana tehdyt ratkaisut, joissa avoin ja näkyvä työ ja eri ratkaisuvaihtoehtojen arvioinnin on pohjaututtava lapsen etuun. Lasta koskevat yksilökohtaiset yhteydenpito-oikeuteen liittyvät ratkaisut, on todettu olevan sekä lapsen nykypäivän, että tulevaisuuden vaikuttavia.

Pesäpuu Ry:n (2020) teettämässä kyselyssä haastateltiin etätyöpajana noin 13-29-vuotiaita, joko sijaishuollossa asuvia tai sijaishuollossa asuneita ihmisiä. Haastateltavat olivat eri puolilta Suomea, eri elämäntilanteissa olevia yksilöitä. Tärkeimpinä asioina haastatteluista nousi esiin kokemukset siitä, että yhteydenpitoon liittyvät hyvinvoinnilliset sekä oikeudelliset toimeksivoudet eivät saisi olla työntekijälähtöisiä. Oli kyseessä yhteydenpitoon liittyvä rajoittaminen tai kannustaminen, olisi se aina oltava hyvin perusteltua sijaishuollossa työskentelevien

taholta. Osalla haastatelluista oli jopa kokemuksia siitä, että perusteluja ja syitä heitä koskevissa yhteydenpitoon liittyvissä toiminna ei oltu täysin ymmärretty kuin vasta aikuisiällä, jos täysin silloinkaan.

Suuremmissa mittakaavassa samaa sijaishuollon asiakkaan ääntä tuo esiin laaja Sen & Broadhurstin (2011, 15-16) tutkimus, johon on koottuna 50 eri maasta tehty tutkimuskatsaus. Tutkimuksen pohjalta he toteavat, että sijaishuollossa tapahtuva laadukas yhteydenpito biologisten perhesuhteiden välillä, yhdessä myönteisen ammatillisen interventioiden kanssa, tuottavat yhdessä merkitykseltään oikeita tuloksia sijoitetulle lapselle. Laadukas yhteydenpito antaa mahdollisuuden lapsen sijoituksen pysyvyyteen tai parhaimmassa tapauksessa se tuottaa onnistuneen paluun vanhempien luo.

Sijaishuollossa tapahtuvalla huonolaatuisella, huonosti suunnitellulla yhteydenpidon toteutuksella on taasen mahdollisuus olla hyvinkin vahingollista lapselle, eritoten tapauksissa, joissa lasta on jo ennen sijoitusta kohdeltu kaltoin. (Sen & Broadhurst 2011, 15-16.) Senin ja Broadhurstin (2011, 17) tutkimus jatkaa (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 156-157; Aranevan 2018, 266) näkemyksiä siitä, että yhteydenpidon merkityksellisyydessä on tärkeää arvioida jokaisen lapsen yksilöllistä tilannetta ja välttää kaikkia lapsia yleisesti koskevien käytäntöjen muodostamista.

Sen & Broadhurst (2011, 8-14.) kehottavat sijaishuollossa työskenteleviä laajentamaan yhteydenpidon merkityksellisyyttä myös silloin, kun se ei ole konkreettisesti esillä. On huomioitu, että sijaishuolto ei usein vastaa eikä anna mahdollisuuksia toteuttaa yhteydenpitoa lapsen toiveiden tai halujen mukaisella tavalla. Tutkimustulosten perusteella käy ilmi sen merkitys, vaikka sitä ei olisi lainkaan tai se olisi katkennut lapsen ja vanhempien väliltä. Vaikka tutkimus toteaa, että katkenneen yhteydenpidon uudelleen muodostaminen on vaikeaa, antaa yhteydenpidon uudelleen käynnistämisen epäsäännöllinen yrittäminenkin jo mahdollisesti lapselle tärkeää informaatiota hänen omasta lapsuudestaan ja voi parhaimmillaan antaa arvokasta tukea sijaishuollon päättyessä.

Esiin tulee myös lapsien halu pitää yhteyttä lähipiiriinsä, vaikka he eivät ole sitä välttämättä ilmaisseet viranomaistaholle. Myös tapauksissa, joissa lapsi ei toivo asuvansa vanhempiensa luona tai toivo perheen jälleenyhdistämistä, haluaa lapsi tästä huolimatta usein olla yhteydessä heidän kanssaan. Voi olla myös tilanteita, joissa lapsi haluaa olla tiettyyn perheenjäsenen kontaktissa, mutta johonkin tiettyyn perheenjäseneseen ei. Tutkimuksen mukaan lapsen vanhempien puolelta tulevat negatiiviset tunteet sijaishuoltoa kohtaan voivat olla omalta osaltaan vähentämässä yhteydenpitoa lasta kohtaan. Tämä näkyy eritoten tapauksissa, joissa lapsen vanhemmat ovat vastustaneet sijoitusta tai joissa vanhempien omat ongelmat, esimerkiksi päihteily, ovat olleet sijoituksen syynä. (Sen & Broadhurst 2011, 8-14.)

5.3 Lastenkodin yhteydenpito kohdistuen lapsen perheeseen

Aiempaa tutkimustietoa, joka käsittelee omaohjaajan työskentelyä, yhteydenpitoa ja sen sisältöä sijoitettujen lasten kanssa, on opinnäytetyön kirjoittajien kokemusten perusteella haastava löytää. Lisäksi yhteydenpitotyön sisältö on usein työntekijän näkökulmasta ja näin ollen kuvailevaa. Tätä kokemusta tukee Laakso (2009, 58) joka toteaa aiemman tutkimustyön siitä, mistä lastenkodissa työskentelystä on todella kyse, olevan tutkittu vain pienissä määrin. Kuvailevaa ja ajankohtaista näkökulmaa aiheesta käsittelee nimimerkki Puro (2019), joka kuvastaa blogissaan lastenkotityötään työksi, jota kohtaan ihmisillä on paljon kiinnostusta, mutta tosiallista tietoa millaisista paikoista on kyse tai mitä lastenkodissa tehdään, on vähän. Myös Timonen-Kallio, 2007, 53 toteaa tutkimustietoa suomalaisesta lastenkotien omaohjaajatyöstä olevan saatavissa vähän. Lastenkodin ammatillista omaohjaajatyötä voidaan usein yleisellä tasolla kuvata ”vain” arkisena puuhasteluna ja arjessa elämisenä johtuen omahoitajatyön dokumentoinnin ja työn arvioinnin sattumanvaraisuudesta. (Timonen-Kallio 2007, 71.)

Tätä yleistä vähättelyä kumoo Kiiskisen & Eskelisen (2018) näkemys, jossa he korostavat omahoitajan roolia perheeseen tapahtuvassa yhteydenpidossa. Kiiskisen & Eskelisen (2018, 24) mukaan perheeseen pidetyssä yhteydenpidossa omahoitajan on hyvä olla herkkänä ja valmiudessa kanssakäymään läpi mahdollisia tilanteita, joissa vanhemmat eivät pidä lapseensa lainkaan yhteyttä. Kiiskinen & Eskelinen (2018, 24) muistuttavat, kuinka sijoitettu lapsi ei välttämättä itse ota tätä asiaa puheeksi, mutta se ei poista sitä, etteikö lapsi miettisi asiaa. Tässä omahoitajan oma-aloitteisuus ottaa asioita yhteisiin keskusteluihin nähdään tärkeäksi. Samalla muistaen hienotunteisuuden ja pakottamattomuuden sekä sen, että vastuu puheeksi ottamisesta on aina aikuisella.

Samaa omaohjaajan merkitystä korostaa Puro (2019), joka blogissaan Lastenkodin ohjaajan työpäivä - millaista on työskennellä lastenkodissa vol 2, kuvailee lasten arkiasioiden hoitamisen lisäksi vanhempien kanssa tehdyn yhteydenpitotyön olevan kiinteä osa lastenkotityön omaohjaajatyön arkea. Puro (2019) kertoo yhteydenpidollisena tavoitteena, että vanhemmat otettaisiin mukaan lapsen asioita koskevissa asioissa niin lastenkodin sisätiloissa kuin sen ulkopuolellakin. Lääkärikäynnit, vanhempainillat ja koulutapaamiset pyritään myös järjestämään niin, että vanhempi on mukana. Puro (2019) sanoittaa blogissaan, kuinka sijoituksen syyt vaikuttavat yhteydenpidossa tapahtuviin ratkaisuihin, mutta esimerkiksi lapsen äiti on kuitenkin äiti, on kyseessä sitten lastenkotilapsi tai ei.

Vanhempien kanssa tehdylle työlle on Laakson (2009, 200-207) mukaan ominaista vanhempien kumppanuuteen, tukeen kuin myös lapsen vanhempien tilanne- ja kunnonarviointiin liittyvät yhteydenpidon säätelyt. Yhteydenpidon säätelyt ovat aina tapauskohtaisia, eikä selvää kriteeriä tai säännöstä ei ole löydettävissä. Yhteydenpitoon liittyvä kontrollointi on tunnusomaisesti työntekijän omaan harkintaan perustuvaa. Laakso (2009, 200) on tiivistänyt yhteydenpidon

ulottuvuudet käytännölliseksi kasvatuskumppanuudeksi, vanhemmuuden kontrolloinniksi ja vanhemmaksi houkutteluksi. Lastenkodissa tapahtuvan yhteydenpidon yhteenvedossaan Laakso (2009, 221-222) toteaa yhteydenpitoon liittyvän työn tavoitteena olevan lapsen palaaaminen takaisin kotiin. Laakson (2009, 221-222) omakohtaisten, käytäntöön pohjautuvien tutkimusten perusteella yhteydenpidon eteen tehty työ ei ole niinkään lapsen vanhempien kuntoutumiseen keskittyvää, vaan ensisijaisesti omaohjaajien työllä pyritään varmistamaan lapsen ja vanhemman siteen säilyminen lapsen sijoituksen kuluessa.

Laakson (2009, 222) mukaan lastenkodissa tapahtuva yhteydenpitotyö on yksilö- ja tapahtumakeskeistä, mutta kun kyseessä on yhteydenpidollisesti täysin katkennut suhde lapsen ja biologisen vanhemman välillä myös työntekijöiden työnkuva muuttuu oleellisesti. Tästä huolimatta yhteydenpidon uudelleenrakentaminen nähdään Laakson (2009, 222) mukaan tärkeänä ja sen eteen ollaan valmiita tekemään tekijöiden toimesta paljon töitä. Laakson (2009, 222) kokemusten mukaan vanhempia koitetaan tavoittaa ja etsiä eri tavoin sekä houkutellessa vanhemmaksi ja vanhemmuuteen.

5.4 Lastenkodin ja omaohjaajan tekemä dokumentointi

Lastenkodin ja omaohjaajien tekemään dokumentointiin linkittyä yleisellä tasolla sosiaali- ja terveysministeriön (2013) loppuraportti, jossa todetaan lastensuojelutyön dokumentointitavoissa ja laadussa olevan alueellista, kuntakohtaista ja työntekijäkohtaistakin vaihtelua. Raportin mukaan tilanteen tekee entistä ongelmallisemmaksi tieto työntekijöiden suuresta vaihtuvuudesta sekä epäpätevien työntekijöiden verrattain suuresta määrästä. Näin ollessa laadukkailla ja kattavilla dokumenteilla on kannatteleva vaikutus työn jatkuvuuden takeena. Tämän lisäksi dokumentointiin liittyvä kansallisen tason ohjeistus nähdään ohuena. (Terveysministeriö 2013, 37.)

Huomionarvoista on myös tutkimuksessa esiintyvien kokemusasiantuntijoiden näkemys siitä, kuinka dokumentteihin kirjatut seikat voivat vaikuttaa yksittäisen työntekijän suhtautumiseen suhteessa asiakkaaseen. Työntekijän asiakkaasta saadun vaikutuksen, tulkinnan ja tiedon ollessa ristiriidassa kirjatun dokumentin kanssa, on tutkimuksen mukaan yleistä, että työntekijä uskoo mieluummin tällöin dokumentteja kuin asiakasta itseään. Tämän estämiseksi tutkimuksessa on mainittuna muutamia toimenpide-ehdotuksia, joista tähän opinnäytetyöhön nostettakoon raportissa ilmenevät viranomaistahojen välisen yhteistyön selkiyttäminen ja yksinkertaistaminen sekä ehdotus dokumentointityötä koskevan valtakunnallisen, kaikkia sosiaalialan ammattiryhmiä koskevan koulutusoppaan tai koulutuksen laatimisesta. (Terveysministeriö 2013, 37.)

Rousu (2018) pohtii vaikuttavan lastensuojelun kehitystä kirjoittamassaan artikkelissa. Mitä voisi olla uusi lastensuojelu? Rousu (2018) käyttää termiä uusi lastensuojelu, jonka alle hän erittelee monia lastensuojeluun liitettäviä kehityskohteita. Yhtenä kokonaisuutena hän

mainitsee lastensuojelutyöhön liitetyt resurssit, jotka Rousu (2018) näkee tällä hetkellä puutteellisina. Rousun (2018, 151) mukaan resursseja täytyisi jatkossa käyttää työntekijöiden erityisosaamiseen. Erityisosaamisen ydin muodostuisi ihmisen kehityspsykologian, lainsäädännön, vuoro-vaikutustaitojen, lastensuojelun toimintakäytänteiden sekä oman työn tutkimisen ja kehittämisen lisäksi myös dokumentaation osaamisen osa-alueista. (Rousu 2018, 151.)

Lastenkodin ja omaohjaajan dokumentoinnista mielenkiintoisen näkemyksen antaa Erosen (2008) narratiiviseen tutkimukseen perustuva artikkeli. Eronen (2008) kirjoittaa artikkelissaan, että lastenkodissa kirjatut dokumentit ovat hänen mukaansa jaettavissa kahteen erilliseen ryhmään. Toisessa ryhmässä ovat kirjaukset, jotka ovat Erosen (2008, 22) mukaan tuotettu instituution tarpeisiin. Näiden institutionaalisten dokumenttien tehtävänä on kannatella institutionaalista muistamista ja toimia perusteluina erilaisissa päätöksissä. Toinen dokumenttien ryhmä taas sisältää kirjoitetut tai kuvatut dokumentit, joiden tehtävänä on yksilöllisen ja yhteisöllisen muistin kannattelu.

Erosen mukaan (2008, 24) laitosten kirjaamisen käytänteet ovat tyypiltään yhteenvedollisia ja niitä käytetään eri tarkoituksiin. Yhteenvedoissa on Erosen 2008, 24 mukaan piirteitä case-tutkimuksista, joiden tarkoituksena on ymmärtää lapsen tilannetta. Lapsen tilanne pyritään ymmärtämään tietyn näkökulman mukaisesti ja dokumentoinnin kirjoitustyylillä on mahdollisimman tiivistä. Lastenkodin työntekijöiden kirjauksissa on nähtävissä samankaltaisuuksia sosiaalityöntekijän vastaavan dokumentoinnin kanssa. Kummatkin joutuvat äkillisiinkin päätöksiin kirjaamisissaan, tiettyyn ”nimettömien ilmiöiden nimeämisprosessiin” (Saurama 2002, Erosen 2008, 26 mukaan), jossa kummatkin joutuvat ratkaisemaan lapsen arjen asioita omaan tulkin taansa perustuen. (Eronen 2008, 26.) Erillisenä tiedon välineenä Eronen (2008, 25) nostaa raporttikansion, jonka tarkoituksena on välittää ja kerätä tietoa työntekijältä toiselle ja sosiaalityöntekijälle. Erosta (2008) mukaillen raporttikansio toimii eräänlaisena institutionaalisen muistin välineenä, jossa nykyajan asiakasdokumentoinnin raportoinnissa perustana toimivat yksityisyydensuojaa korostavat lait (Eronen 2008, 25).

Artikkelissaan ja artikkelin lopun pohdinnoissaan Eronen (2008) kirjoittaa, että dokumentoinnin kehityksessä olisi hyvä ottaa huomioon myös muut lastenkotien dokumentoinnin keinot kuin pelkkä kapea-alainen asiakirjadokumentointi ja asiakaskohtainen kirjaaminen. Lastenkotien dokumenttikäytänteisiin voi Erosen (2008, 32) mukaan nostaa kerronnan muotoja, jotka auttavat lapsia ymmärtämään omaa elämäänsä, tuovat jatkuvuutta ja täten voimaannuttavat heitä. Eronen (2008, 32) nostaa esiin lastenkodin dokumentoinnissa valokuvauksen ja videoinnin menetelmät, jotka antaisivat mahdollisuuden lapsen ja aikuisen yhdessä muisteluun ja kohtaamisiin niin lastenkodissa asumisen aikana kuin sen jälkeenkin. Huolena ja lastenkotien ongelmana Eronen (2008, 32) näkee nykyajan äärimmilleen viedyt tietosuojat, joissa muun muassa huoltajien lupaan perustuvat valokuvauskäytännöt voivat samalla poistaa lasten tulevat muistot ajastaan lastenkodissa.

Otsikossa 4. Omaohjaajan moninainen merkitys sijaishuollon ammattilaisena on mainittuna omaohjaajan rooliin kuuluvia tehtäviä. Otsikossa 4. Omaohjaajan moninainen merkitys sijaishuollon ammattilaisena kappaleessa sijaitsevien erittelyjen lisäksi dokumentoinnin merkitys sosiaalialalla on todettu monissa eri asiayhteyksissä olennaiseksi osaksi sosiaalityötä, ja luonnollisesti tämä koskee monelta osin myös omaohjaajan työn perustehtäviä. Tästä esimerkin omaisena mainintana toimii Hännisen (2020) opinnäytetyö Omaohjaajan perehdyttäminen, työtehtävät ja roolit, jossa omaohjaajan työnkuva on kuvailtu samankaltaisena kuin tässä opinnäytetyössä. Hänninen (2020, 50) kirjoittaa kuinka omaohjaajan tehtävänkuvan laajuus ja monipuolisuus on jaettavissa niin roolillisiin tehtäviin lapsen tai nuoren arjessa kuin käytännön tason tehtäviin. Hännisen (2020, 50) tekemien haastattelujen perusteella dokumentointi ja siihen liittyvä kontaktien luominen yksikön ulkopuolelle ovat usein omaohjaajan tehtävänkuvissa oleellisia, jossa nuoren perheeseen, sosiaaliviranomaisiin, Kelaan tai kouluun pidetyt yhteydet kirjataan ylös.

Kuukausikoosteiden kirjoittamisen vastuun jakaminen omaohjaajien kesken on Hännisen (2020, 50) mukaan yleistä omaohjaajatyössä. Sama vastuun jako on myös nähtävissä päivitysten hoito- ja kasvatussuunnitelmien teossa. Omaohjaajilla on tavoitteena olla mukana omaa nuorta koskevissa palavereissa, samalla kirjaten siitä yhteenvedon. Ylös kirjataan myös vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa sovitut ja määritellyt hoito- ja kasvatusta koskevat linjanvedot. Hänninen (2020, 50) tulee aineistonsa perusteella johtopäätökseen, jossa omaohjaajalla on päävastuullinen osa nuoresta hänen sijaishuoltonsa keston ajan, toimien ikään kuin lapsen vanhemman sijaisena.

5.5 Asiakassuunnitelman merkitys lapsen yhteydenpidon prosesseissa

Lastensuojelulaki (417/2007) velvoittaa 6 luvun 30 §:ssä sen, että lastensuojelun asiakkaalle on tehtävä asiakassuunnitelma. Asiakassuunnitelmaan kirjataan ne asiat, joihin asiakkuudella pyritään vaikuttamaan, tuen tarve, palvelut ja tukitoimet, tavoitteet ja tavoitteiden suorittamiseen vaadittu aika. Asiakassuunnitelma on laadittava ja tarvittaessa tarkistettava, lapsen ja hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajan, vanhemman tai lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavaan henkilön kanssa yhteistyössä. Asiakassuunnitelmaan tulee kirjata myös erimielisyydet. Asiakassuunnitelma tulee tarkastaa vähintään kerran vuodessa. (Räty 2015, 271).

Kun lapsi huostaanotetaan lastensuojelulaki (417/2007) painottaa 6 luvun 30 §:ssä sen, että asiakassuunnitelmaan kirjataan sijaishuollon tarkoitus ja tavoitteet sekä tuen ja avun järjestämisen. Asiakassuunnitelmaan tulee myös kirjata lapsen yhteydenpito ja yhteistoiminta vanhempiin sekä muihin läheisiin henkilöihin. Tavoite on se, että samalla otetaan huomioon tavoite perheen jälleenyhdistymisessä. (Räty 2015, 271). Lastensuojelulain 36§ toisessa momentissa on myös korostetusti esillä asiakassuunnitelman merkitykseen ja velvoittavuuteen liittyviä säännöksiä. (Araneva 2018, 63.)

Araneva (2018) painottaa kuinka asiakassuunnitelma toimii tärkeänä lastensuojelun työvälineenä. Asiakassuunnitelman toimiessa parhaimmillaan se voi toimia tukitoimena, joka osaltaan auttaa asiakasperhettä tunnistamaan lasta koskevat mahdolliset muutostarpeet ja edesauttaa työskentelyssä yhdessä sosiaalialan toimijoiden kanssa. Tehokkaimmillaan asiakassuunnitelmaan alusta loppuun saakka sitoutuminen toimii Aranevan (2018, 63) mukaan katkeamattomana prosessina, jossa sosiaalityöntekijän ja muiden toimijoiden avulla lapsi perheeseen voivat arvioida ja selvittää keinoja muuttaa elämäntilannettaan laaja-alaisesti. Asiakassuunnitelman laatiminen ja tarkistaminen on merkitykseltään suuri tavoitteellisessa ja suunnitelmallisessa sosiaalialan työskentelyssä ja se edistää vaikuttavuuden arviointia lapsen ja perheen tuen tarpeiden määrittelyssä. (Araneva 2018, 63.)

Ahosen (2013, 4) tutkimus käsittelee lapsen etua sijaishuollossa, läheissuhteita sekä yhteydenpidon merkitystä. Ahonen painottaa, että sosiaalityöntekijän on otettava huomioon kaikki erilaisten yhteisöt, kun lapsi sijoitetaan pois biologisilta vanhemmiltaan. Sosiaalityöntekijällä on yhteydenpidon toteutumisessa suurin vastuu. Hän päättää kehen lapsi saa pitää yhteyttä, miten yhteydenpito suunnitellaan ja toteutetaan. Yhteydenpito on sijoitetulle lapselle erityisen tärkeää etenkin psyykkisen, sosiaalisen ja identiteetin kehityksen vuoksi. Yhteydenpito vaikuttaa myös sijoituksen onnistumiseen. (Ahonen 2013, 4.)

Eitakar (2019) Pro gradu -tutkielmassa tutkitaan lapsen edun näyttäytymistä lastensuojelun sijaishuollon asiakassuunnitelmissa. Eitakar (2019) mukaan lapsen, vanhempien ja läheisten välistä yhteydenpitoa painotettiin sijaishuollon asiakassuunnitelmissa. Asiakassuunnitelmissa yhteydenpito oli omana otsikkonaan. Sen alta löytyi muun muassa kotilomat, miten ja kuinka usein tavataan ja ketä tavataan sekä kuinka muutoin on pidetty yhteyttä. Eitakar (2019) tutkimuksessa selvitettiin, että lapsen yhteydenpito asiakassuunnitelmien mukaan vanhempiin, huoltajiin tai muihin läheisiin tapahtui joko puhelimitse tai kirjeellä. Eitakar (2019) esittää tutkimuksessaan sijaishuollon asiakassuunnitelmista otettuja esimerkkejä. Näissä sijaishuollon asiakassuunnitelmissa korostuu yhteydenpitojen säännöllisyys, rajoittaminen sekä lapsen oma halukkuus yhteydenpitoon. (Eitakar 2019, 35-37.)

6 Opinnäytetyön toteutus

Työelämäyhteistyökumppanin kanssa on laadittu opinnäytetyötä koskeva toimeksiantosopimus ja organisaatiolta on haettu tutkimuslupa, koska haastattelimme organisaation henkilöstöä. Lastenkodin kolmen eri yksikön lasten sosiaalityöntekijöille lähetettiin lasten haastattelusuostumuspyyntö salattuna sähköpostina. Huoltajille lähetettiin yhteensä 27 kirjettä, suostumuksia lasten haastatteluun saimme kymmenen kappaletta ja vastauksia kyselylomakkeeseen yhdeksän kappaletta. Haastateltavia lapsia, jotka olivat saaneet haastattelusuostumuksen sekä huoltajalta, että sosiaalityöntekijältä oli seitsemän kappaletta. Haastattelujen aluksi lapsilta

kysyttiin suullinen suostumus haastatteluun. Yksi lapsista kieltäytyi haastattelusta, joten haastatteluja toteutettiin kuusi kappaletta. Omaohjaajista yhdeksän vastasi kyselylomakkeeseen.

6.1 Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa omaohjaajan merkitystä, vastuuta ja omaa ymmärrystä työtehtävästään yhteydenpidon eri vaiheissa. Opinnäytetyössä pohditaan lasten, huoltajien ja omaohjaajien välistä yhteydenpitoa laadun, päämäärätietoisuuden ja sisällön näkökulmasta. Tavoitteena oli tuottaa tietoa lapsen ja perheen välisestä yhteydenpidon toteutumisesta sijoituksen aikana lapsen, ohjaajien ja huoltajien näkökulmasta.

Tutkimustehtävän lähtökohtana ovat seuraavat tutkimuskysymykset:

- Miten yhteydenpito toteutetaan lapsen, huoltajan ja omaohjaajan välillä?
- Millainen merkitys omaohjaajalla on yhteydenpidon toteuttamisessa?
- Miten omaohjaajan työskentelyä tulisi kehittää yhteydenpidossa?

Aineisto kerättiin haastatteleamalla Sospro Kanta-Häme Oy:n lastenkotiyksiköiden lapsia. Lasten huoltajilta ja omaohjaajilta kerättiin aineisto kyselylomakkeilla yhteydenpidon merkityksestä.

6.2 Tutkimusmenetelmät ja aineiston keruu

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Laadullinen tutkimus sopi toteutusmuotona tähän opinnäytetyöhön. Tarkoituksena oli tutkia tietyn joukon mielipidettä ja ajatuksia. Valitsimme haastateltaviksi lastenkodin yksiköiden lapsia iältään 11-17-vuotiaita, heidän huoltajiaan ja omaohjaajiaan. Joukko oli pieni, joten tulosten analysoinnissa ja keräämisessä laadullinen tutkimus tuki parhaiten tutkimusongelmaan vastaamista. Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelminä voidaan käyttää haastatteluja, kyselyitä ja havainnointia (Kananen 2014, 64.) Haastattelussa haastateltava vastaa suullisesti kysymyksiin. Haastattelu mahdollistaa tiedon keruun joustavuuden, kun tutkijoilla on mahdollisuus muuttaa kysymysten järjestystä ja tarkentaa kysymyksiä tarvittaessa uudelleen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 85.)

Opinnäytetyön aineiston keruu toteutettiin suullisina teemahaastatteluina ja täytettävillä kyselylomakkeilla. Kyselyn ja haastattelun päämääränä on, yksinkertaisesti selvittää miten haastateltava ajattelee tai toimii. Teemahaastattelussa pyritään löytämään vastauksia etukäteen määriteltyihin teemoihin. Kyselyillä ja haastatteluilla kysytään tutkimustehtävän ja -ongelmien kannalta merkityksellisiä kysymyksiä. Kysely on tutkimuskysymysten teemojen pohjalta etukäteen laadittu puolistrukturoitu lomake. Haastattelu etenee joustavasti etukäteen

suunniteltujen kysymysten pohjalta. Haastattelu mahdollistaa kysymysten toistettavuuden ja väärinkäsitysten oikaisemisen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 84-85, 88.)

Lastenkodin lapsia haastateltiin kasvotusten yksikössä. Teemahaastattelujen aineiston keruuseen käytettiin iPhoneen Sanelin-sovellusta. Haastattelut litteroitiin ja sen jälkeen äänitteet poistettiin sanelimelta. Niitä ei tallennettu erikseen iCloud-palveluun tietosuojan säilyttämiseksi. Opinnäytetyössä ei tuoda esille lasten sijaishuoltoyksikköä, nimeä tai muita henkilötietoja eikä lapsi ole vastauksien perusteella tunnistettavissa. Haastatteluissa ei kysytty mitään henkilötunnistietoja. Haastattelu- ja kyselylomakkeet ovat tämän opinnäytetyön liitteissä. (Liite 1.)

Opinnäytetyön aineisto kerättiin kevään 2023 aikana. Omaohjaajat palauttivat kyselylomakkeet anonymisti yksikössä sijaitsevaan keräyslaatikkoon. Huoltajat saivat kyselylomakkeen, sekä oman ja lapsensa suostumuspyynnön haastatteluihin postitse. Kirjeessä oli mukana valmis kyselylomake huoltajille ja maksettu kirjekuori palautusta varten. Palautetut kirjeet osoitettiin lastenkodin yksiköiden toiminnanjohtajalle ja hän toimitti anonymit vastaukset opinnäytetyön tekijöille. Haastatteluihin osallistuvilta pyysimme suostumukset allekirjoitettavalla lomakkeella. (Liite 2.)

6.3 Aineistoanalyysi

Laadullisen tutkimuksemme aineiston käsittelyyn valikoitui aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Tutkimuksemme analyysin vaiheissa sovellettiin tutkija Timo Laineen yleistä kuvausta sisällönanalyysin toteuttamisesta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 104.) Aineistolähtöisen sisällönanalyysin etenemisen vaiheet perustuvat kirjassa laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi sivulla 123 esitettyyn kuvioon (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123.)

Aloitimme aineiston käsittelyn litteroimalla eli aukikirjoitimme tekstiksi sanelimella nauhoitetut haastattelut sana sanalta. Haastatteluja oli kuusi kappaletta ja litteroitua tekstiä yhteensä noin kaksitoista sivua. Kuuntelimme nauhoitteet läpi varmistaaksemme, että olemme luotettavasti litteroineet tekstiä. Seuraava vaihe oli tekstin pelkistäminen eli aineistosta etsittiin tutkimustehtävää kuvaavia ilmauksia, tämän teimme alleviivaamalla erivärisillä tussilla ilmauksia. Pelkistetyt ilmaukset koottiin omaksi ryhmiksi ja aineistosta karsittiin kaikki tutkimukselle epäolennainen aineisto pois.

Aineiston pelkistämisen jälkeen kokosimme pelkistetyt ilmaisut taulukkoon ja yhdistimme samankaltaiset tekijät, ja näin meille muodostui eri ryhmiä. Ryhmittelimme aineiston teemoittelemalla. Teemoittelu voidaan käyttää, jos ei ole syytä aineiston tarkkaan purkamiseen. Teemoittelu voi tapahtua kolmella eri tavalla, tietokoneella tekstianalyysiohjelmalla, tietokoneella ilman tekstianalyysiohjelmaa tai ilman tietokonetta. (Hirsijärvi & Hurme 2009, 141.) Tässä opinnäytetyössä teemoittelu toteutettiin ilman tietokonetta. Teemoittelun avulla

muodostetut alaluokat yhdisteltiin yläluokiksi tutkimuskysymysten mukaisesti. Lomakkeiden analysoimisessa käytimme samaa tekniikkaa.

6.4 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön luotettavuuden arviointi kohdistuu koko opinnäytetyöprosessiin. Työn eri vaiheissa tarkastelimme kriittisesti ja kokonaisvaltaisesti työn läpinäkyvyyttä ja selkeyttä. Työn luotettavuutta voidaan parantaa kriittisen ja arvioivan työasenteen lisäksi reflektiolla, eli oman toiminnan kriittisellä analysoimisella. Erityistä huomiota kiinnitettiin opinnäytetyön aineiston hankintaan, analysointiin ja raportointiin. Työn luotettavuuden ja laadukkuuden varmistamiseksi, käytettiin oikeaoppista lähdeviittaustekniikkaa. Oikein ja selkeästi käytetyt lähteet tekstissä, helpottavat ja jäsentävät lukijalle työn tarkoitusta ja tavoitteita ja käsiteltyä aihetta. (Arene ry 2019.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa kuvaus tutkimuksen toteuttamisen eri vaiheista. Aineiston käsittelyssä tulee tulokset perustella lukijalle esimerkiksi suorilla aineistolainauksilla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 227-228.) Opinnäytetyössä on kuvattu kerätyn aineiston määrä ja haastattelujen kesto. Tuloksia rikastutettiin suorilla aineistolainauksilla.

Opinnäytetyö on tutkimus toimeksiantajalle ja työstä tehtiin kirjallinen toimeksiantosopimus ja organisaatiolta haettiin tutkimuslupa 7.2.2023. Työn luotettavuudesta on tärkeää työn eri vaiheissa keskustella yhteistyökumppanin kanssa työn etenemisestä, sisällöstä, vaiheista ja aikatauluista avoimesti. Toimeksiantosopimuksessa sovitaan aineiston hallinnasta ja opinnäytetyöhön liittyvistä oikeuksista. Opinnäytetyön aineistohallinnan valmistelulomakkeen käyttö varmistaa opinnäytetyöhön ja sen toteutukseen liittyviä tietosuojalainsäädännön ja eettisten normien vaikutuksia, sekä opinnäytetyön julkistamista, aineiston avaamista koskettavia, tarvittaessa erikseen sovittavia asioita. (Arene ry 2019.)

Opinnäytetyön toteutuksessa noudatettiin tietosuojalainsäädäntöä. Opinnäytetyön haastatteluaineisto kerättiin vastaajilta anonymisti, eli henkilötietoja ei kerätty aineiston saamiseksi. Haastattelusta suoritettiin ennakkohaastattelu koeryhmälle, jotta varmistettiin ennen todellista aineiston keruuta, että haastattelukysymykset ja vastausmuodot ovat riittävän selkeitä ja minimoitiin tuloksiin mahdollisesti vaikuttavat riskitekijät. Opinnäytetyö noudattaa tutkimusetiikkaa ja hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkimusetiikkaa, eli yhteisesti ammattikorkeakoulun kontekstissa sovittuja pelisääntöjä noudattamalla toteutuu työssä avoimuus ja rehtiys. Opinnäytetyön eri vaiheissa kohdattavia ihmisiä kohdeltiin kunnioittavasti, reilusti, avoimesti ja heidän tietosuojaoikeutensa huomioiden. Opinnäytetyön tekemisessä noudatettiin rehellisiä, vastuullisia ja oikeita toimintatapoja. (Arene ry 2019.)

Työn eettisyyteen kuuluu, että opinnäytetyössä käytettävät lähteet ovat luotettavia, lähteitä on lainattu asianmukaisesti, plagiointia ei käytetä, dataa eli kerättyä aineistoa ei salata ja esimerkiksi mahdollisia epämiellyttäviä tuloksia ei jätetä julkaisematta. Hyvään tieteelliseen käytäntöön nojaten, emme työssämme erehdy toisen tutkimustuloksen anastamiseen, tietojen vääristelyyn tai tekaistun aineiston tuottamiseen. (Arene ry 2019.)

7 Opinnäytetyö tulokset

Seuraavissa kappaleissa esittelemme opinnäytetyömme tuloksia. Tulokset perustuvat kuuden 11-17-vuotiaan lapsen haastatteluihin, jotka olivat kestoltaan 4-8 minuuttia, yhdeksään kyselylomakevastaukseen huoltajilta sekä yhdeksään kyselylomakevastaukseen omaohjaajilta. Vastauksien tulkitsemiseen käytimme apunamme aineiston analysointia. Suoria lainauksia lomakkeista ja haastatteluista emme käytä raportissa. Aineisto tuotti tietoa lapsen ja perheen välisestä yhteydenpidon toteutumisesta sijoituksen aikana lapsen, omaohjaajien ja huoltajien näkökulmasta.

7.1 Lapset ja yhteydenpito

Lasten vastauksissa nousee esiin, että yhteydenpito tapahtuu pääsääntöisesti omalla puhelimella joko soittamalla tai Whatsappin välityksellä. Enemmän yhteydenpidossa käytetään viestittelyä kuin soittamista. Nuoret kuitenkin kokivat, että soittaminen on henkilökohtaisempaa ja puhumalla on helpompi saada selville toisen tunnetila. Pääsääntöisesti soitetaan äidille, joissain tapauksissa myös isälle. Puheluiden määrä vaihtelee päivittäisestä muutamaan kertaan viikossa. Vanhempien kanssa viestitellään joka päivä. Kavereihin ja muihin läheisiin, kuin vanhempiin, ollaan yhteydessä Whatsappilla tai Snapchatilla päivittäin. Ystävien kanssa soitellaan myös videopuheluita. Vastauksissaan lapset kertoivat käyttävänsä viestittelyssä myös tietokonetta, varsinkin yhteydenpidossa pelikavereiden kanssa. Vanhempien kanssa vaihdetaan kuulumisia, kerrotaan, miten on mennyt. Vanhempiin ollaan yhteydessä myös, jos on ollut huono päivä, ”vituttaa”, on paha mieli tai harmittanut tai jos on tapahtunut jotain erityistä. Myös uusista asioista halutaan kertoa vanhemmille.

--viestin joka päivä, joskus soitan, mutta ainakin viestiä joka päivä.

No äiti kyselee just kuulumisissa tai sit ite laittelee viestiä niin kyselee miten on mennyt.

Vastauksista ilmenee, että lapset tietävät kuka on hänen omaohjaajansa. Omaohjaajan kanssa ei ole ollut puhetta yhteydenpidosta tai sen tärkeydestä, tai ainakaan lapset eivät sellaisia keskusteluja muista käyneensä tai eivät muista niiden sisältöjä.

Yksiköstä tehtyihin kuulumissoittoihin liittyen pääsääntöisesti lapset eivät koe tärkeäksi sitä onko soittaja omaohjaaja vai joku muu henkilökunnasta. Tärkeää lapsille on, että soittaja tuntee lapsen ja on jollain tavalla tuttu lapselle. Osa lapsista oli sitä mieltä, että on hyvä, jos soittaja on omaohjaaja, koska omaohjaaja on paremmin perillä lapsen asioista ja hoitaa niitä pääsääntöisesti. Kaikki lapset ovat tyytyväisiä omaohjaajan työskentelyyn yhteydenpidossa. Omaohjaajuuteen liittyviä parannusehdotuksia tuli muutamalta lapselta. Parannusehdotuksina tuotiin esille, että vanhemmalle ei soiteta liian myöhään illalla, kun vanhempi on jo nukkumassa, niin soitot pitäisi ajoittaa alkuiltaan. Toisena parannusehdotuksena nousi esille, että viesteissä pitäisi mainita viestin lähettäjä, kun viestit lähetetään yksikön yhteisestä henkilökunnan käytössä olevasta puhelimesta. Kolmantena ehdotuksena nousi esille, että ennen kuulumissoittoa vanhemmille, omaohjaaja voisi kysyä lapselta, onko jotain asioita, joista lapsi haluaa ohjaajan mainitsevan.

Ööh, se aika milloin soitetaan mutsille että niin kun ei niin kun yhdeksän, kymmenen jälkeen kannata soittaa vaan mutsi menee nukkuun joskus kympeiltä niin se ei ehkä tykänny siitä.

Niin se aika nii ku soitetaan ja sitten noita siis jotain kuulumisviestejä niin niistä on joskus puuttunut siis toi nimi.

Ehkä se, että ennen sitä kuulumissoittoa voisi kysyä nuorelta että onks niinku jotain mitä haluaa että ohjaaja mainitsee et jos ei halua vaikka ite mainita jotain asiaa niin ohjaaja kysyis et onks jotain mitä sä haluat et mä sanon jos sä et halua ite sanoo et sit sais nuori aina ite osallistua siihen kans.

Osallisuuteen liittyen lapsilta kysyttiin, onko heidän mielipidettään huomioitu yhteydenpidossa, kun lapset ovat kotiharjoittelussa tai yksikön ulkopuolella. Kaikki lapset vastasivat, että heidän mielipiteensä on huomioitu ja kaikki toivoivat, että heihin ollaan yhteydessä viestittämällä, ei soittamalla. Osallisuuteen liittyviä parannusehdotuksia ei haastatteluissa nousut esille.

On kysytty niinku et haluaks sä et soitetaan niin sit mä oon ollu et laita vaan viestiä vaikka tai niin on otettu kyl huomioon.

Ei tuu mieleen mitään miten voisi parantaa.

7.2 Omaohjaajat ja yhteydenpito

Omaohjaajien vastausten mukaan yhteydenpito vanhempiin toteutuu pääsääntöisesti puhelimitse. Yhteydenpitoa toteutetaan, joko soittamalla tai viestittelemällä eri kanavissa. Kuulumissoitot ovat tärkeä osa viikoittaista yhteydenpitoa. Vastauksista ilmeni myös, että moni ohjaaja pitää yhteydenpitoa kuukausikoosteiden lähettämistä tai palavereihin osallistumista. Muutamasta vastauksesta ilmeni, että omaohjaajat haluaisivat kohdata vanhempia useamman kasvotusten. Omaohjaajat totesivat, että kohtaavat vanhempia harvakseltaan kasvotusten.

Omaohjaajat pitävät vanhempiin yhteyttä noin kerran viikossa. Akuuteissa tai poikkeavissa asioissa vanhempiin voidaan olla useamminkin yhteydessä.

Viestitse, soittamalla, s-postilla ja kotikäynnein sekä palavereissa + (teams)

-- lisäksi pyrin viemään omaohjattavani kotiharjoitteluun, jotta tapaisin silloin vanhempia/hoitajia kasvotusten.

Noin kerran viikossa kuulumisten merkeissä ja muutoin, jos on jotakin akuuttia.

Omaohjaajat kuvailivat eri tavoin sitä millaiseksi he kokevat yhteydenpidon hoitajien kanssa. Useammasta vastauksesta kävi ilmi, että yhteydenpito omaohjaajien ja hoitajien välillä on hyvää. Vastauksissa ilmeni myös vaihtelevuus hoitajien välillä. Toisiin hoitajiin on helpompi luoda luottamusta ja yhteydenpito on sujuvaa. Omaohjaajat toivat esille myös sen, että hoitajien ääni on tärkeää, he ovat lastensa asiantuntijoita. Omaohjaajat painottivat, että he pitävät kovasti vanhempien kanssa työskentelystä. Yhteydenpito hoitajien kanssa on aina linkki ohjaajan ja vanhemman välillä, hoitajilla on oikeus saada reaaliajassa tietoa lapsen asioista.

Toisten vanhempien kanssa yhteydenpito on kovin helppoa ja mutkatonta, kun taas toisten kanssa se saattaa olla hyvinkin haastavaa.

Luottamuksen rakentamiseen menee aikaa ja alkuun hoitajalla voi olla ennakoluuloja sijaishuoltoa kohtaan.

Melko sujuvaa.

Riippuu hoitajasta. Voi olla haastavaakin. Mutta yleensä se on ihan mukavaa.

Omaohjaajilta kysyttiin miltä heistä tuntuu, kun yhteydenpitoa toteuttaa muutkin kuin omaohjaajat. Omaohjaajista suurin osa toi esille, että heidän mielestään on hyvä, että yhteydenpitoa pitävät yllä myös muut ohjaajat. Tämä edesauttaa siihen, että jokainen työntekijä on perillä lapsen asioista ja, että hoitajat oppivat luottamaan jokaiseen työntekijään. Vastauksissa nousee esille, että viikon kuulumisia on hyvä kaikkien työntekijöiden soittaa, mutta arkaluonteiset asiat olisi hyvä hoitaa omaohjaajan kautta. Ohjaajat painottivat myös, että omaohjaajalla ei ole aina ajankohtaista tietoa lapsen asioista, vapaapäivät ja lomat vaikuttavat tähän, silloin töissä ollut ohjaaja osaa kertoa viikon tapahtumista parhaiten.

Hyvänä. Tasapuolista. Ei omaohjaajalla ole aina ajankohtaista tietoa lapsen asioissa.

Hyvä asia, vanhemmat luovat luottamusta kaikkiin aikuisiin.

--Tietenkin omaohjaaja hoitaa yhteydenpitoa aina töissä ollessaan.

Omaohjaajilta kysyttiin myös yhteydenpidon suunnitelmallisuudesta sekä siitä mitä mieltä he

ovat, jos yhteydenpidosta kerrottaisiin etukäteen huoltajille. Vastauksista kävi ilmi, että keskustelu huoltajien kanssa olisi sujuvampaa, jos huoltajat olisivat etukäteen varautuneet yhteydenottoon. Osa omaohjaajista oli sitä mieltä, että suunnitelmallisuudella ei ole mitään vaikutusta yhteydenpitoon. Kun taas toiset olivat sitä mieltä, että suunnitelmallisuus on hyvä asia. Omaohjaajat toivat esille, että palaverien sisältö on hyvä käydä läpi etukäteen. Omaohjaajien mielestä kuulumissoitot ovat suunniteltavissa, mutta monesti yhteydenpito huoltajiin tapahtuu ilman ennakkointia tai suunnitelmallisuutta.

Ei varmaan vaikuttaisi suuremmin.

Osan voi suunnitella > kuulumissoitot, mutta paljon yhteydenottoja tapahtuu ilman ennakkointia tai suunnittelua.

Omaohjaajat olivat vahvasti sitä mieltä, että yhteydenpito huoltajiin toteutuu muiden töiden lomassa, erikseen varattua aikaa ei ole, mutta yhteydenpito kuuluu päivittäisiin työtehtäviin. Jokainen omaohjaaja on itse vastuussa siitä, että kuulumissoitot toteutuvat. Yhteydenpitoa hankaloittavana tekijänä nousi esiin yksikön sen hetkinen tilanne, aina yhteydenpitoon ei ole tarpeeksi aikaa. Yhteydenpidolle tulisi löytyä aikaa, esimerkiksi työkaverin kanssa voi tarvittaessa sopia sopivasta hetkestä. Omaohjaajien vastaukset siihen, miten yhteydenpidosta tulisi laadukkaampaa vaihtelivat. Ainoastaan yksi omaohjaaja vastasi, että ei osaa sanoa. Omaohjaajat toivat esille sen, miten vanhempia olisi hyvä kohdata kasvotusten, etenkin koronavuodet siirsivät palaverit etäkokouksiin ja lapset kulkivat itsenäisesti kotiharjoitteluun. Osassa vastauksessa oltiin sitä mieltä, että hyvä dokumentointi Nappulaan lisää työn laadukkuutta ja se, että omaohjaajalla olisi enemmän aikaa käydä kirjauksia läpi. Omaohjaajat toivat ilmi sen, että yhteydenpito olisi laadukkaampaa, jos sille olisi varattu kalenterissa aikaa.

Yhteydenpidot ovat yksi työtehtävä, joka tulee vain hoitaa. Poikkeuksia on tietysti levottomat illat/päivät.

Yhteydenpito olisi hyvä toteuttaa suunnitelmallisesti eli esimerkiksi kuulumissoitto joka maanantai.

Tarkat kirjaukset edesauttavat laadukkuutta.

Enemmän näkisi kasvotusten.

Omaohjaajien kokemukset heidän mielipiteidensä huomioon ottamisesta olivat lähtökohtaisesti hyviä. Vastauksista kävi ilmi, että omaohjaajan mielipiteet otettiin pääsääntöisesti hyvin vastaan ja heidän mielipiteillensä koettiin olevan merkitystä. Vastuunottamista yhteydenpidon toteuttajan roolissa pidettiin tärkeänä ja vastuullisena tehtävänä. Vastauksissa painotettiin yhteydenpidon tärkeyttä, etenkin vanhemmat saattavat olla tarkkoja yhteydenpidon säännöllisyydestä. Eräs omaohjaaja toi esille, että huoltajille on kerrottava todenmukaisesti lapsen arjesta ja haasteista.

Otetaan huomioon, kun on omaohjaaja.

Vastuu laadukkaasta yhteydenpidosta on pääasiassa omaohjaajalla.

Tärkeänä.

Selvitimme kyselylomakkeella omaohjaajilta kehitysideoita yhteydenpitoon. Omaohjaajat toivoivat enemmän kasvotusten tapahtuvia tapaamisia, kotikäyntejä ja Teams-puheluita huoltajien kanssa. Näin yhteydenpidosta tulisi aidompaa, kun pääsee näkemään ihmisten ilmeet ja eleet. Eräs omaohjaaja halusi enemmän aikaa pitkille keskusteluille. Toinen vastanneista toivoi, ettei soittoja olisi liikaa yhdelle päivälle. Kun taas toinen omaohjaaja toivoi, että suunniteltaisiin, miten omaohjaajien loma-aikana toteutetaan yhteydenpitoa, jotta siihen ei tulisi katkoksia. Myös yksikön johtajalta toivottiin neuvoja, näkemyksiä, tukea sekä yhteydenpidon valvomista.

Enemmän aikaa pitkille keskusteluille.

Säännölliset tapaamiset kasvotusten voisi olla yksi tapa.

Johtaja "valvoisi" yhteydenpitoa ja antaisi neuvoja ja näkemyksiä

7.3 Huoltajat ja yhteydenpito

Huoltajat käyttävät lähtökohtaisesti yhteydenpitoon puhelinta, lapselle joko soitetaan tai laitetaan viestiä. Vastauksissa kerrottiin, että huoltajat käyvät myös yksikössä vierailulla päivittäisten puheluiden lisäksi. Eräs huoltaja kertoi, että jos hän ei itse saa yhteyttä lapseen hän soittaa laitoksen puhelimeen. Yhdessä vastauksessa huoltaja kertoi, että hänelle tulee vain viikkosoitot sekä kuukausiraportit.

Soittelemalla, sekä viestein.

Puhelimella.

Päivittäin puhelimitse, ja käymällä yksikössä.

Huoltajilta kysyttiin, kuinka usein he pitivät yhteyttä lapseen. Vastauksista kävi ilmi, että huoltajat pitävät yhteyttä lapseen päivittäin, tarvittaessa tai joka toinen päivä, muutamia kerran viikossa tai kerran viikossa. Eräs huoltaja kertoi, että hän menee täysin lapsen ehdoilla eli yhteyttä pidetään silloin kuin lapsi sitä haluaa.

Vähintään joka toinen päivä.

Niin paljon, kuin lapseni sitä haluaa, menemme hänen ehdoillaan---

Muutaman kerran viikossa.

Kysyttäessä huoltajilta millaisiksi he kokevat yhteydenpidon lapsiin, vastauksista ilmeni sen olevan ajoittain vaikeaa, mutta lähtökohtaisesti huoltajat kertoivat sen olevan helppoa ja

kivaa. Huoltajat muistuttivat myös, että he ovat aina iloisia ja onnellisia, kun lapsensa voi hyvin ja haluaa heidät osaksi elämäänsä. Eräs huoltaja totesi, että he ovat lapsen kanssa riittävästi tekemisissä.

Ajoittain vaikeaa.

Helppoa ja kivaa.

Seuraavaksi vanhemmilta selvitettiin heidän mielipidettään siihen, että yhteydenpitoa ylläpitävät muutkin henkilöt, kuin lapsen omaohjaajat. Huoltajat vastasivat sen olevan hyvä asia. Huoltajat lisäsivät, että näin asioista saa monipuolisemman näkemyksen. Eräs huoltaja kertoi, kuinka hänestä tuntuu pahalta varsinkin silloin, jos sellainen henkilö, joka ei ole ollut nuoren kanssa viikon aikana, tai ei tunne nuorta huolehtii yhteydenpidosta. Silloin puhelu on huoltajan mielestä turha. Huoltaja mainitsi myös, että puhelut, joissa ei ole muuta sanottavaa, kuin että hyvin on mennyt ovat turhia.

Se on hyvä.

Oikein hyvää.

Huoltajilta tuli lähtökohtaisesta samat vastaukset kysyttäessä millaiseksi he kokevat yhteydenpidon lapsen omaohjaajan kanssa, hyväksi. Eräs huoltaja kertoi, että välillä on ollut vaikeampaa mutta nykyisen omaohjaajan kanssa sujuu paremmin yhteydenpito. Hän lisäsi myös, että hänen pyynnöstään kuulumiset hoituvat myös sähköpostilla. Eräs huoltaja kehui nimeltä lapsensa omaohjaajaa. Huoltaja kertoi, että omaohjaaja tekee töitä sydämellä ja tukee myös hänen ja lapsen välejä, omaohjaaja osaa kunnioittaa huoltajaa hänen menneisyydestään huolimatta.

Koen sen hyväksi. Ehkä toivoisin enemmän yhteydenpitoa omaohjaajalta.

Hyväksi.

Olen todella tyytyväinen.

Halusimme selvittää myös mitä mieltä huoltajat olivat siitä, jos omaohjaaja olisi etukäteen suunnitellut ja kertonut yhteydenpidosta. Vastauksista ilmeni, että sillä ei olisi vaikutusta. Yksi huoltaja jätti vastaamatta kysymykseen. Eräs huoltaja ei uskonut, että yhteydenpitoa voisi aina suunnitella etukäteen. Tilanteet muuttuvat jatkuvasti. Huoltajat olivat myös sitä mieltä, että suunnitelmallisuuden tärkeys riippuu täysin asiasta. Kolme vastanneista koki, että suunnitelmallisuus oli hyväksi. Eräs huoltajista toi ilmi, että hänestä on tuntunut pahalta silloin kuin kuulumissoitot olivat ”hyvin menee tasoa”. Huoltaja toivoi enemmän sisältöä yhteydenottoihin.

Koen, että se voisi olla hyväksi.

Riippuu täysin asiasta.

Ei vaikutusta.

Kysyttäessä huoltajilta heidän mielipiteidensä huomioon ottamisesta vastaukset olivat pääsääntöisesti yksimielisiä, mielipiteet otettiin hyvin huomioon. Eräs huoltajista oli asiasta eri mieltä. Huoltaja kertoi, että jatkuvasti on ollut olo, ettei häntä kuunnella.

Olen tullut kuulluksi.

Oma mielipiteeni otetaan hyvin huomioon.

Hyvin.

Huoltajilta kysyttiin ideoita yhteydenpidon kehittämiseksi. Vastauksista ilmeni, että huoltajat ovat tyytyväisiä nykytilanteeseen ja yhteydenpito toimii hyvin. Neljä huoltajaa jätti vastamatta kokonaan kysymykseen. Eräs huoltaja kertoi, että hän toivoisi yhteydenottoa kaksi kertaa viikossa. Ensimmäisellä yhteydenotolla käytäisiin läpi mennyttä viikkoa ja seuraavalla yhteydenotolla käydään läpi tulevaa kotiharjoittelua. Huoltajat muistuttivat, että alussa voisi olla enemmän tiedonvaihtoa, huoltajat pohtivat, että ”luulisi laitosta kiinnostavan nuoren oikeat ongelmat ja menneisyys”. Huoltajien mielestä, olisi kiva, että omaohjaajalla olisi oma puhelin sen sijaan, että he saavat viestit yhteisestä numerosta ilman, että kirjoittaja kertoo edes omaa nimeään.

Minusta voisi olla kaksi kertaa viikossa yhteydessä yhteensä.

Näin toimii hyvin.

Huoltajilta kysyttiin, lapsen tietoisuudesta huoltajan ja henkilökunnan viikoittaisesta yhteydenpidosta. Huoltajat, kertoivat että lapset ovat tietoisia yhteydenpidosta. Eräs huoltaja kertoi, että hän itse kertoo lapselle. Osista vastauksista ilmeni, etteivät huoltajat tiedneet tietääkö lapsi. Eräs huoltaja kertoi vastauksessaan, että lapsi tietää yhteydenpidosta ja sen muodoista. Hän lisäsi myös, että lapsi tietää, että yhteydenpito ei aina suju.

Uskon hänen tietävän, varmaksi en tiedä.

On tietoinen.

Kerron lapselle.

8 Johtopäätökset

Opinnäytetyössä haettiin vastausta siihen, miten yhteydenpitoa toteutetaan lapsen, huoltajan ja omaohjaajan välillä? Millainen merkitys omaohjaajalla on yhteydenpidon toteuttamisessa?

Miten omaohjaan työskentelyä tulisi kehittää yhteydenpidossa? Keräsimme vastauksia lapsilta, omaohjaajilta ja huoltajilta.

Opinnäytetyön tulosten perusteella selvisi, että lasten ja huoltajien yhteydenpito tapahtuu pääsääntöisesti viesteillä. Yhteydenpito tapahtuu soittamalla, jos on jotain erityistä kerrottavaa. Yhteydenpidon määrä vaihteli päivittäisestä muutaman kertaan viikossa. Lastensuojelulain (417/2007) 10 luvun 54 § mukaan lapselle on sijaishuollossa järjestettävä mahdollisuus jatkuviin, tärkeisiin sekä turvallisiin ihmissuhteisiin, jotka turvaavat lapsen kehitystä. Lapselle on annettava mahdollisuus tavata läheisiä ihmisiä. Läheiset voivat vieraila sijaishuoltopaikassa tai lapsi voi ottaa heihin yhteyttä puhelimella, lähettämällä sekä vastaanottamalla kirjeitä. Hyvinvointialueen sekä sijaishuoltopaikan velvollisuus on tukea ja edistää lapsen ja hänen vanhempiansa ja läheisten ihmisten yhteydenpitoa. Yhteydenpidon vaaliminen on tärkeää, jotta lapsen sosiaalinen oikeus olla yhteydessä perheeseensä pystytään turvaamaan (Bardy 2013, 62).

Aineiston perusteella omaohjaajien ja huoltajien välinen yhteydenpito on suunnitelmallista ja ennakkoon sovittua, lukuun ottamatta arjen poikkeavia asioita. Tärkeä osa yhteydenpitoa ovat viikoittaiset kuulumissoitot. Omaohjaajien vastauksista kävi ilmi, että huoltajien ääni on tärkeää, he ovat lastensa asiantuntijoita. Yhteydenpito koettiin riittävänä ja hyvänä. Yllä oleva tutkimustulos on positiivinen, sillä esimerkiksi Sinkkonen (2018, 16) toteaa kaikkien työmuotojen, jotka edesauttavat kodin ja lastenkodin välistä tiedonkulkua ovat sijoitetulle lapselle hyväksi ja samalla lasta aikuisiin kiinnittävää toimintaa. Rauhanomaiset ja rakentavasti järjestetyt tapaamiset, joissa lapsen mukana on lasta hoitavia aikuisia, niin lastenkodin kuin lapsen lähimpiin puolelta, ovat omiaan poistamaan mahdollisia keskinäisiä vastakkainasetteluja (Sinkkonen 2018, 16).

Omaohjaajien vastauksista ilmeni, että ohjaajat pitävät merkityksellisenä yhteistyötä huoltajien kanssa. Hyvä yhteydenpito ohjaajien ja huoltajien välillä on tärkeää, huoltajat ovat lastensa asiantuntijoita. Omaohjaajien mukaan huoltajilla on oikeus saada reaaliajassa tietoa lapsen asioista. Laadukas perheyhteistyö on sijaishuollon keskeinen tehtävä, jonka avulla tataan lapsen ja huoltajan välinen yhteydenpito (THL 2023). Perheyhteistyössä omaohjaajan tehtävänä on huolehtia kasvatuskumppanuuden toteutumisesta ohjaajien ja huoltajien välillä. Lisäksi tehtävänä on kannustaa lasta yhteydenpitoon huoltajiensa kanssa. (Sospro 2023.)

Tarkasteltaessa omaohjaajan merkitystä yhteydenpidon toteuttamisessa, aineiston perusteella katsottiin tärkeäksi, että lapsilla ja huoltajilla oli tiedossa, kuka lapsen omaohjaaja on. Aineiston perusteella katsottiin tärkeäksi, että yhteydenpito toteutettaisiin sellaisen työntekijän toimesta, joka on jollain tavalla tuttu lapselle. Vastauksista selvisi, että arkaluontoiset asiat toivottiin hoidettavan omaohjaajan kanssa. Omaohjaajat korostivat, että aina omaohjaajan ei ole mahdollista huolehtia yhteydenpidosta, esimerkiksi lomien ja poissaolojen

suhteen. Huoltajat toivoivat, että tällaisissa tilanteissa yhteydenpito toteutuu työntekijän toimesta, joka on työskennellyt lapsen kanssa.

Aineiston perusteella selvisi, että viesteissä pitäisi mainita viestin lähettäjä, kun viestit lähetetään yksikön yhteisessä käytössä olevasta puhelimesta. Toisena ehdotuksena nousi esille, että ennen kuulumissoittoa huoltajille, omaohjaaja voisi kysyä lapselta, onko asioita, joista lapsi toivoisi ohjaajan mainitsevan. Haastattelu- ja kyselyaineiston perusteella kävi ilmi, että yhteydenpidon tulisi olla ennalta sovittua, kalenteroitua sekä sisällöltään etukäteen suunniteltua. Omaohjaajat esittivät toiveen siitä, että yhteydenpito tapahtuisi enemmän kasvotusten huoltajien kanssa. Omaohjaajat kaipasivat yksikön johtajalta tukea yhteydenpidon toteuttamisessa.

Aineiston tulokset ovat inhimillisestä näkökulmasta hyvin ymmärrettäviä ja odotettuja. Hänninen (2020, 75) tutkimuksen tulokset osoittavat, että mikäli arkaluonteiset tai poikkeustilanteiksi verrattavat ilmoitukset ovat ainoita yhteydenoton aiheita, on selvää, että perheeseen suuntautuva työ voi helposti jäädä vähäiseksi. Hänninen toteaa kuitenkin, että aktiivinen, tilanteista riippumaton yhteydenpito perheeseen on kannattavaa mahdollisesta perheen vastahakoisuudesta huolimatta. Samalla aktiivinen työote voi edesauttaa omaa omaohjaajatyöskentelyä. (Hänninen 2020, 75.)

Timonen-Kallio, Yliruka & Närhen (2017, 23) THL:lle tehdyssä raportissa käy ilmi, kuinka kotiin tehdyssä työssä tulisi olla selkeä asenne ja tavoite, oli lapsen kotiutumiseen mahdollisuutta tai ei. Raportissa nostetaan esiin, kuinka kokemusasiantuntijaverkoston mukaan sijoitettujen lasten vanhemmat toivovat yhteydenpidon säilymistä kannalta jämäkkää otetta yksiköltä tai laitokselta, johon lapsi on sijoitettuna (Timonen-Kallio, Yliruka & Närhi 2017, 23.) Aineistossa esiintyvää omaohjaajien toivetta kasvokkain tapahtuvasta yhteydenpidosta on THL:n raportissa toivottu myös vanhempien puolelta.

Opinnäytetyön aineiston perusteella onkin havaittavissa ristiriitaisuutta siinä, mikä olisi oikea lähestymistapa laadukkaaseen yhteydenpitoon. Huoltajat toivovat, että yhteydenpidon koordinoijana olisi jo valmiiksi tuttu työntekijä, jotta aktiivinen ja jämäkkä toimintatapa säilyisi yhteydenpidossa. Tämä ei tämän opinnäytetyön ja monien lastensuojelusta tehtyjen tutkimusten mukaan ole kuitenkaan mahdollista omaohjaajien lomien, poissaolojen ja työntekijöiden vaihtuvuuden vuoksi. Avoimeksi jääkin mikä yhteydenpitotapa olisi laadukkain esimerkiksi omaohjaajien pidempien poissaolojen aikana. Organisaatio- ja esimiestasolle jää ratkaistavaksi, kuinka tämä ristiriita olisi parhaiten ratkaistavissa.

Aineiston perusteella omaohjaajat toivovat yksikönjohtajalta tukea yhteydenpidon toteuttamisessa. Organisaation vastuuta korostaa myös Lehto (2018, 113-114), joka artikkelissaan painottaa lastenkodin työntekijöiden ja johdon yhteistä ajattelua, organisointia ja vastuunottoa. Lehto (2018, 113-114) kirjoittaa kuinka lasta kuntouttavassa työssä organisaation johdon tuen

merkitys on ensiarvoisen prosessien läpiviennissä. Johdon tuki auttaa myös omahoitajia ymmärtämään työnsä merkityksen. Alhanen (2014, 65) on kirjoituksessaan ilmaisultaan jyrkempi. Hänen mielestään lastensuojelutyössä olevilla esihenkilöillä on liian paljon johtotehtäviin kuuluvia asioita hoidettavanaan, mikä aiheuttaa heidän työssään hahmottamisen ja käsittelemisen vajeita eri asiakasprosesseissa. Hän kuitenkin toteaa, että olennaisinta on huolehtia siitä, että lapsella on ainakin yksi lapsen asioista tietävä ihminen, joka ymmärtää hänen tilanteensa ja on kykenevä erottamaan lapsen näkemyksen vanhempien näkemyksistä (Alhanen 2014, 71).

9 Pohdinta

Opinnäytetyöstämme Sospro Kanta-Häme Oy sai tärkeää tietoa yhteydenpidon toteutumisesta lastenkodissa. Pidimme tärkeänä sitä, että saimme kerättyä tietoa huoltajilta, lapsilta ja omaohjaajilta. Jokainen vastaaja antoi tärkeää ja asiantuntevaa tietoa yhteydenpidosta. Lasten, huoltajien ja omaohjaajien kokemusten jakaminen oli meille tärkeää. Sospro Kanta-Häme Oy voi hyödyntää opinnäytetyömme tuloksia lisäämällä tietoisuutta yhteydenpidon mahdollisuuksista ja haasteista.

Opinnäytetyön merkittävänä tuloksena saimme selville, miten tärkeää yhteydenpito lapsen sijoituksen aikana on lapselle sekä huoltajalle. Yhteydenpidon merkitys korostui jokaisen tahon vastauksissa. Jäimme miettimään sitä, miten yhteydenpitoa pidetään tärkeänä mutta samalla sitä laiminlyödään. Omaohjaajien vastauksissa selvisi, että yhteydenpidolle ei ole tarpeeksi aikaa, jolloin yhteydenpidosta jää pois tärkeitä asioita. Pohdimme sitä, voisiko tämän ratkaista kalenteroimalla yhteydenpitoa niin, että siihen löytyisi aikaa muiden töiden lomasta. Huoltajille tulisi ilmoittaa mahdollisimman nopeasti, jos yhteydenpito ei sovittuna aikana onnistukaan, näin ollen huoltajat olisivat tietoisia asiasta ja oletettavasti ymmärtäisivät paremmin, miksi kuulumissoittoa ei tänään tulekaan.

Opinnäytetyön tuloksista nousi esiin, että lapset ja huoltajat toivoivat yhteydenottoa työntekijältä, joka on lapselle tuttu. Lapset painottivat, että omaohjaajan toivotaan tekevän kuulumissoitot, koska hän tuntee lapsen asiat parhaiten. Huoltajat toivoivat, että yhteydenotto tulisi siltä työntekijältä, joka on viikolla ollut lapsen kanssa tekemisissä. Huoltajat pitivät turhana soittoja, joissa ei ole mitään sisältöä. Jäimme pohtimaan, millaisia soittoja huoltajat ovat ohjaajilta saaneet. Mietimme myös sitä ottavatko ohjaajat selvää lapsen viikon tapahtumista esim. Nappulasta ennen kuin tekevät kuulumissoittoa. Uskomme, että kirjaukset antavat tarvittavat tiedot lapsen viikon tapahtumista niin, että muutkin ohjaajat pystyvät tekemään kuulumissoitot tarvittavalla sisällöllä.

Opinnäytetyö prosessina oli meille haastavaa sekä ajoittain hankalaa. Loppujen lopuksi se antoi meille paljon, opimme lisää tutkimuksen toteuttamisesta, ryhmätyön tekemisestä sekä

aikataulutamisesta. Opinnäytetyön aihe löytyi nopeasti. Koemme omaohjaajuuden sijaishuollossa tärkeänä asiana ja uskomme hyötyvämmä opinnäytetyön tulosten tuottamasta tiedosta tulevaisuuden työelämässä työskennellessämme. Haasteena meillä oli työn jakaminen niin, että kaikki tekisivät samanarvoisesti opinnäytetyötä, todellisuudessa toisille työtä kertyi enemmän. Työn aikataulun venyminen vaikutti motivaatioomme. Huoltajille lähetettyjen kyselylomakkeiden takaisin saaminen oli haastavampaa mitä kuvittelimme. Tämän takia aineiston keruu ja analysointi viivästyi ja opinnäytetyö eteni hitaasti.

Opinnäytetyö eteni alkuun nopeasti sekä tavoitteen mukaisesti. Yhteistyömme oli toimivaa, koska olimme tehneet tiimityötä opintojen alusta saakka. Mutta työt, opiskelu ja vapaa-aika haastoivat ajoittain yhteistyötä. Huomasimme miten emme enää ottaneet yhteyttä toisiimme, ja ajoittain tämä vaikutti ryhmämme työskentelyyn. Jokainen tuotti opinnäytetyöhön aineistoa, jota yhdessä muokkasimme. Keskustelimme Teamsissa antaen palautetta toisillemme. Tarvittaessa autoimme kaikki toisiamme. Olemme kaikki tyytyväisiä opinnäytetyöhön ja saamiimme tuloksiin, vaikka haasteita matkan varrella olikin.

9.1 Luotettavuuden arviointi

Opinnäytetyö noudattaa tutkimusetiikkaa ja hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkimusprosessi on avoimesti kuvattu. Aineisto analysoitiin mahdollisimman tarkasti ja tulosten esittämisessä käytettiin suoria aineisto-otteita luotettavuuden lisäämiseksi. Tulokset esitettiin totuudenmukaisesti, nostaen esille kaikki aineistosta nousevat asiat.

Tutkimukseen osallistuvia henkilöitä kohdeltiin kunnioittavasti, reilusti ja avoimesti, heidän tietosuoja-oikeutensa huomioiden. Henkilötietoja ei kerätty missään tutkimuksen vaiheessa, eikä tutkittavat ole tunnistettavissa. Myöskään sijaishuollon yksikköjä ei tuoda esille opinnäytetyössä. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista ja tutkittavilta kerättiin erikseen suostumuslomakkeet, joissa oli kuvattu tutkimuksen tarkoitus ja toteutus. Haastateltavilla lapsilla oli halutessaan mahdollisuus keskeyttää haastattelu. Haastattelut tallennettiin sananimellä, jolta ne poistettiin välittömästi tekstiksi kirjoittamisen jälkeen. Opinnäytetyössä käytetyt lähteet ovat luotettavia ja niitä on lainattu asianmukaisesti. Valmis opinnäytetyö julkaistaan sähköisessä Theseus-tietokannassa.

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan tarkastella validiteetin eli tutkimuksessa on tutkittu sitä mitä on luvattu ja reliabiliteetin eli tutkimustulosten toistettavuutta käsitellen. (Tuomi & Sarajarvi 2002, 160). Opinnäytetyön tekijöinä olemme sitoutuneet tuottamaan luotettavaa ja oikeanmukaista tietoa toimeksiantajalle. Työmme tulokset ovat luotettavia sekä todellisia. Olemme varmistuneet siitä, että aineistollamme saamme tarvittavat johtopäätökset työllemme. Työmme on siirrettävissä, eli tuloksiamme voidaan soveltaa myös muihin tutkimuskohteisiin. Tuloksemme saavat tukea muista tutkimuksista sekä olemme käyttäneet erilaisia aineistoja tuloksien saamiseen. Opinnäytetyön tekijöinä olemme valinneet tietoperustamme

harkiten sekä tarkastellen jokaisen lähteen luotettavuutta. Raporttiimme olemme arvioineet sekä avanneet työmme vaiheita avoimesti sekä selkeästi. Työmme tulokset ovat toistettavissa, tuloksia voidaan verrata aiempiin tutkimuksiin sekä lähteisiin.

Opinnäytetyö noudattaa ammattikorkeakoulun kontekstissa yhteisesti sovittuja pelisääntöjä. Opinnäytetyön kaikissa vaiheissa huomioitiin myös sosiaalinen vastuullisuusajattelu, jolla pyrittiin minimoimaan henkilöille aiheutuvat haittavaikutukset. Vaikka koemme, että tutkimustiedollisesti ja tuloksellisesti emme saavuttaneet kaikkia tavoitteitamme opinnäytetyösämme, voimme olla samalla tyytyväisiä, kuinka kunnioittavasti ja eettisesti oikein olemme kohdanneet jokaisen haastatteluun suostuneen lapsen, huoltajan ja sijaishuollossa työskentelevän ammattilaisen.

9.2 Kehittämisen- ja jatkotutkimukset

Tässä opinnäytetyössä keskitytään sijaishuollon lapsen, huoltajien ja omaohjaajien väliseen yhteydenpitoon. Yhteydenpidossa keskityttiin yhteydenpidon arjen käytänteisiin ja toteutumiseen. Yhteydenpidon rajoittaminen rajattiin tämän opinnäytetyön ulkopuolelle, mikä oli opinnäytetyön tekijöiden tietoinen valinta. Yhteydenpidon rajaamisella tarkoitetaan tilanteita, joissa yksikön ohjaajalla on ratkaisukeskeinen ja kasvatuksellinen peruste ratkaista yhteydenpitoon liittyvä mahdollinen haaste. Yhteydenpidon rajaamista voisi olla hedelmällistä tutkia erikseen, jotta saataisiin tietoa rajaamisen syistä ja vaikutuksista yhteydenpidon toteuttamisessa. Hoikkala ja Heinonen (2013, 45-46) korostavat kuinka yhteydenpidon rajoittaminen tulisi olla tilannekohtaista ja harkittua, ja usein lastensuojelun toimintakäytänteisiin kuuluva yhteydenpidon rajoittaminen ei olisi aina se itsestään selvin vaihtoehto.

Toimeksiantajamme saa opinnäytetyöstämme uutta tietoa yksikössä tapahtuvasta yhteydenpidosta sijoitettujen lasten osalta. Sospro Kanta-häme voi hyödyntää tuloksia koulutuksilla sekä erilaisilla toimenpiteillä. Toivomme, että opinnäytetyö avasi uusia näkökulmia yhteydenpidosta. Valmiin opinnäytetyömme yhteistyökumppanimme toiminnanjohtaja vie nähtävälle konsernin hallintoon, yksikönjohtajille sekä sitä kautta tiimeihin, omaohjaajille. Opinnäytetyösämme nostamista asioista syntyy näin keskustelua.

Kuten Hoikkala ja Heinonen (2013, 45-46) kiteyttävät, jatkossakin uusien käytänteiden jatkuva tarkkailu ja tukeminen voisi olla paikallaan yhteydenpidon laadukkaasta toteutumisesta keskusteltaessa. Kokemuksemme lastensuojelun tekijöinä ovat osoittaneet, että omaohjaajalla voi olla yllättävänkin suuri rooli lopullisten päätösten alkutekijänä. Oli omaohjaajalla työssään yhteyden edistämistä tai ennen kaikkea yhteydenpidon rajoittamista koskeva harkinta, tulisi ohjaajan pohtia Sandströmin (2020) penäämää moraalista ajattelua, ennen kuin vie asiaa omalta osaltaan eteenpäin. Tämä voisi olla myös kiinnostava jatkotutkimusaihe, jotta saataisiin enemmän tietoa ja tukea ohjaajien tekemien päätösten tueksi.

Eronen (2018, 81) mainitsee kuinka näiden vuorovaikutussuhteiden ylläpito, rajoittaminen, laatu, arviointi ja sääntely ovat sijaishuollossa työskenteleville haastava ja vaativa tehtävä ja täten kaikki jatkossa tapahtuvat tutkimukset olisivat toivottavia. Tämän opinnäytetyön tekijät ovat samaa mieltä Eronen kanssa. Kaikki tutkimukset, jotka käsittelevät sijoitettujen lasten ja heidän läheisten välisiä suhteita ovat mielestämme jatkotutkimuksen arvoisia. Koska käsittelemme tässä opinnäytetyössä omaohjaajuuden lisäksi sijoitettujen lasten henkilökohtaisia vuorovaikutussuhteita huoltajiinsa ja vastavuoroisesti huoltajien yhteydenpitoa lapsiinsa, on todettava, että opinnäytetyömme on ollut myös haastavaa ja ristiriitaisia tunteita aiheuttavaa. Jatkotutkimusideana lastenkodin yksiköihin voitaisiin toteuttaa toiminnallisia menetelmiä, kuten opas tai ohje yhteydenpidon vaiheista. Mielestämme olisi mielenkiintoista selvittää miten erilaista yhteydenpito voikaan olla omaohjaajien, huoltajien ja lapsien välillä.

Lähteet

Painetut

Araneva, M. 2018. Lastensuojelun perhehoito. Helsinki: Alma Talent Oy.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas: Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Räty, T. 2019. Lastensuojelulaki: Käytäntö ja soveltaminen. 4. uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Rousu, S. 2018. Mitä voisi olla uusi lastensuojelu. Teoksessa Pätäri, T. & Ylikännö, M. (toim.) Tahto tehdä toisin: Uusia toimintatapoja lastensuojeluun. Helsinki: Tietosanoma.

Saastamoinen, K. 2010. Lapsen asema sijaishuollossa: Käsikirja arjen toimintaan. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Saastamoinen, K. 2016. Lapsen suojele: Viranomaisten ja muiden toimijoiden välisenä yhteistyönä: käsikirja arjen toimintaan. Helsinki: Edita.

Sinkkonen, J. & Tervonen-Arnkil, K. 2015. Lapsi uusissa oloissa: Tietoa sijaishuollosta ja adoptiosta. Helsinki: Duodecim.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Törmikoski-Hampf, M. 2008. Teoksessa Huotari, K. & Hurtig, J. 2008. Sosiaalityötä monitoroimassa. Helsinki: Palmenia.

Sähköiset

Ahonen, A-M. 2013. Lapsen edun argumentaatio sijaishuollossa. Lisensiaatintutkimus. Sosiaalipolitiikan laitos. Sosiaalityön erikoistumiskoulutus. Turun yliopisto. <https://www.sos-net.fi/loader.aspx?id=b16f69f0-1f9e-4894-996a-d2730ae1bc52>

Alhanen, K. 2014. Vaarantunut suojelevalta: Tutkimus lastensuojelujärjestelmän uhkatekijöistä. [Helsinki]: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 5.4.2023. file:///C:/Users/Omis-taja/Downloads/URN_ISBN_978-952-302-278-2.pdf

Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. 2019. Arene ry. <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>

Bardy, M. 2013. Lapsen oikeudet ja hyvinvoinnin oikeudet. Teoksessa Bardy, M. (toim.) Lastensuojelun ytimissä. Tampere: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/22653/urn_nbn_fi_uef-20200168.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Eitikari, P. 2019. Lapsen etu sijaishuollon asiakassuunnitelmassa. Pro-gradu tutkielma. Yhteiskuntatieteiden laitos. Itä-suomen yliopisto.

Enroos, R., Heino, T., Pösö, T. & Hautanen, T. 2016. Huostaanotto: Lastensuojelun vaativin tehtävä. E-kirja. Tampere: Vastapaino.

Eronen, T. 2008. Lastenkoti dokumentoituna, kerrottuna ja yhdessä muisteltuna. Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti, 16(1), pp. 19-34. Viitattu 13.4.2023.

<file:///C:/Users/Omistaja/Downloads/50451-Artikkelin%20teksti-43126-1-10-20150428.pdf>

Eronen, T. 2013. Viisi vuotta huostaanotosta: Seurantatutkimus huostaanotettujen lasten institutionaalisista poluista. [Helsinki]: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 16.8.2023.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104355/URN_ISBN_978-952-245-833-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hallintolaki 434/2003. Viitattu 30.3.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434#O1L2P10>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hoikkala, S. & Heinonen, H. 2013. Samalla puolella?: Näkökulmia perheiden jälleenyhdistämiseen lastensuojelussa. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto. Viitattu 13.8.2023.

https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Samalla_puolella_Nakokulmia_perheiden_jalleenyhdistamiseen_lastensuojelussa.pdf

Hotari, K-E., Oranen, M. & Pösö, T. 2013. Lapset lastensuojelun osallisena. Teoksessa Bardy, M. (toim.) Lastensuojelun ytimissä. Tampere: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104421/URN_ISBN_978-952-245-853-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hänninen, S. 2020. Omaohjaajan perehdyttäminen, työtehtävät ja roolit. Nuorisopsykiatrisen asumiskoti Puron ohjaajien näkemyksiä. Viitattu 14.4.2023.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/352539/H%c3%a4nninen%20Sini.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

Isyyslaki 11/2015. Viitattu 26.1.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150011?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=isyyslaki>

Kiiskinen, P. & Eskelinen, T. 2018. SILTA-kolmion osapuolet. Teoksessa Niemi-Järvinen, P. (toim.) Iskä, äiskä, omahoitsu ja mä siltaa rakentamassa: Perhekeskeisen asiakastyön käsikirja lastensuojelun ammattilaisille. [3. uudistettu painos] 2018. Helsinki: Pelastakaa lapset. Viitattu 20.4.2023. <https://www.hanemedia.com/SILTA/files/assets/common/downloads/ICO-PAL%20Tuoteluettelo%202017.pdf?uni=ea12b7bc018691a8be102a6f8eb02245>

Laakso, R. 2009. Arjen rutiinit ja yllätykset: Etnografia lastenkotityössä. Tampere: Tampere University Press: Taju [jakaja].

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000. Viitattu 11.1.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=asiakaslaki>

Lapsiasiavaltuutettu 2022. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus. Viitattu 2.1.2023. <https://lapsiasia.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus>

Lastensuojelu.Info. 2022. Sanasto. Viitattu 26.1.2022. <https://www.lastensuojelu.info/sanasto/#a>

Lastensuojelun käsikirja 2023. Sijaishuollon laatukriteerit. Viitattu 11.1.2023. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-laatukriteerit>

Lastensuojelun laatusuositus 2019. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu. Viitattu 11.1.2023. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161862/STM_2019_8_J_Lastensuojelun_laatusuositus.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Lastensuojelulaki 417/2007. Asiakassuunnitelma. Viitattu 10.1.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki#L6P30>

Lastensuojelulaki 417/2007. Ihmissuhteet ja yhteydenpito. Viitattu 2.1.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L10P54>

Lastensuojelulaki 417/2007. Hoito- ja kasvatussuunnitelma. Viitattu 9.1.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki#L6P30>

Lastensuojelulaki 417/2007. Sijaishuolto. Viitattu 17.1.2022 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L10>

Lastensuojelulaki 417/2007. Lapsen osallisuus. Viitattu 12.1.2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L4>

Lastensuojelulaki 417/2007. Yleiset säännökset. Viitattu 12.1.2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L1>

Lehto, A. 2018. Rakenteiden ja johdon tuen merkitys Silta-työskentelyssä. Teoksessa Niemi-Järvinen, P. (toim.) Iskä, äiskä, omahoitsu ja mä siltaa rakentamassa: Perhekeskeisen asiakastyön käsikirja lastensuojelun ammattilaisille. [3. uudistettu painos] 2018. Helsinki: Pelastakaa lapset. Viitattu 15.8.2023. <https://www.hanemedia.com/SILTA/files/assets/common/downloads/ICOPAL%20Tuoteluettelo%202017.pdf?uni=ea12b7bc018691a8be102a6f8eb02245>

Luoto, T. 2010. Sosiaalityöntekijän ja sijaishuollon työntekijöiden välinen yhteistyö. Sosiaalityön Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto, sosiaalityön tutkimuksen laitos. Tampere.

Nieminen, M., Lähdes, P. & Laurea-ammattikorkeakoulu. 2014. Luottamusta vai varautuneisuutta?: Nuorten kokemuksia osallisuudesta ja yhteydenpidosta sijaishuollon aikana. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 12.8.2023. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/82301/Lahdes_Nieminen.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Muukkonen, T. 2013. Lapsen kohtaamis- ja prosessiosallisuus. Teoksessa Bardy, M. (toim.) Lastensuojelun ytimessä. Tampere: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104421/URN_ISBN_978-952-245-853-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Pesäpuu Ry 2020. Lastensuojelun kehittämissyhteisö. Yhteydenpito sijaishuollossa. Nuortenettätyöpajan raportti. Viitattu 19.1.2022. <https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2020/04/YhteydenpitoSijaishuollossa.pdf>

Pitkänen, M. 2011. Vastuun paikka!: Vanhempien tukeminen lapsen huostaanotossa. [Helsinki]: Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCA.

Puro 2019. Lastenkodin ohjaajan työpäivä - millaista on työskennellä lastenkodissa vol 2. Blogikirjoitus. Lily. Viitattu 23.1.2023. <https://www.lily.fi/blogit/koivun-oksaan-korkealle/lastenkodin-ohjaajan-tyopaiva-millaista-on-tyoskennella-lastenkodissa-vol-2/>

Rajala, K. 2022. Huostaanotettujen lasten vanhempien kokemuksia ja odotuksia tuesta ja tuen tarpeista sijaishuollon aikana. Maisterintutkielma. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä

Rantala, L. 2017. Sijoitetun lapsen omaohjaajan näkemys yhteistyöstä lapsen sosiaalityöntekijän kanssa. Sosiaalityön pro gradu -tutkielma. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta Porin yksikkö. Tampere.

Sandström, I-L. 2020. Moraalinen järkeily ja yhteydenpidon rajoittaminen sijaishuollossa. pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Tampere.

Sen, R. & Broadhurst, K. 2010. Contact between children in out-of-home placements and their family and friends networks: a research review. Viitattu 20.1.2023. [file:///C:/Users/Omistaja/Downloads/Contactaresearchreviewpre-publicationversionSenandBroadhurst%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Omistaja/Downloads/Contactaresearchreviewpre-publicationversionSenandBroadhurst%20(1).pdf)

Sinko, P. & Muuronen, K. 2013. Olisiko jo tekojen aika?: Lastensuojelun asiakastyössä toimivien näkemyksiä lastensuojelun nykytilasta. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto. Viitattu 5.4.2023. [file:///C:/Users/Omistaja/Downloads/Olisiko_jo_tekojen_aika%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Omistaja/Downloads/Olisiko_jo_tekojen_aika%20(1).pdf)

Sinkkonen, J. 2018. Mikä lastenkodin arjessa hoitaa? Teoksessa Niemi-Järvinen, P. (toim.) Iskä, äiskä, omahoitsu ja mä siltaa rakentamassa: Per-hekeskeisen asiakastyön käsikirja lastensuojelun ammattilaisille. [3. uudistettu painos] 2018. Helsinki: Pelastakaa lapset. Viitattu 15.8.2023. <https://www.hanemedia.com/SILTA/files/assets/common/downloads/ICO-PAL%20tuoteluettelo%202017.pdf?uni=ea12b7bc018691a8be102a6f8eb02245>

Solonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön: opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöille. Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 20.12.2023

Sosiaali- ja terveysministeriö 2013. Toimiva lastensuojelu: Selvitysryhmän loppuraportti. Viitattu 20.4.2023. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74483/Toimiva%20lastensuojelu%20loppuraportti_final_19062013.pdf?sequence=1&isAllowed=y

THL 2023. Lastensuojelun käsikirja. Lastenkoti, nuorisokoti. Viitattu 10.1.2023. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/lastensuojelulaitokset/lastenkoti-nuorisokoti>

Timonen-Kallio, E. 2007. Lastenkodin omahoitajan sosiaalipedagoginen osaaminen. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, 8, pp. 51-76. doi:10.30675/sa.120125. Viitattu 25.1.2023. <file:///C:/Users/Omistaja/Downloads/120125-Artikkelin%20teksti-239665-1-10-20220616.pdf>

Timonen-Kallio, E., Yliruka, L. & Närhi, P. 2017. Lastensuojelun terapeuttisen laitospedagogian mallinnus. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus. Viitattu 10.1.2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/132319/Tyo%cc%88pa-peri_2017_23_nettti%20%282%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Äitiyslaki 253/2018. Viitattu 26.1.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2018/20180253?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=%C3%A4itiyslaki>

Julkaisemattomat

Sospro Kanta-Häme Oy 2023. Perheyhteistyö. Organisaation sisäinen pdf-tiedosto.27.1.2023.

Sospro Kanta-Häme Oy 2023. Turenki.

Liitteet

Liite 1: Teemahaastattelurunko	53
Liite 2: Haastattelusuostumus	56

Liite 1: Teemahaastattelurunko ja kyselylomakkeet

TEEMAHAASTATTELU LAPSILLE

1. Yhteydenpito

- Millä tavalla pidät yhteyttä huoltajaasi eli vanhempaasi tai vanhempiisi yksikössä? Omalla puhelimella, yksikön puhelimella?
- Yhteydenpito tapahtuu useimmiten puhelimitse soittamalla tai viestittelemällä, kumpi tapa tuntuu itsellesi mielekkäämmältä?
- Miten usein otat yhteyttä vanhempiisi?
- Minkälaisessa tilanteessa otat yhteyttä perheeseesi tai läheisiisi?
- Miten yhteydenpito on muuttunut perheeseesi tai läheisiisi sijoituksesi aikana?

2. Omaohjaajuus

- Kuka on omaohjaajasi?
- Miten omaohjaajasi auttaa sinua yhteydenpidossa vanhempiisi?
- Mitä omaohjaajasi on kertonut sinulle yhteydenpidon tärkeydestä ja mahdollisuuksista?
- Miten omaohjaajasi on muistanut sinua pitämään yhteyttä vanhempiisi?
- Haluaisitko, että yhteydenpito pysyisi enemmän sinun, vanhemman ja omaohjaajan välillä? Miksi?

3. Osallisuus

- Miten mielipiteesi otetaan huomioon yhteydenpidossa?
- Millä tavoin yhteydenpitoa voisi mielestäsi parantaa? Miten omaohjaajasi voisi parantaa työskentelyään yhteydenpidossa?
- Mitä ajattelet siitä, että juuri omaohjaajasi pitää yhteyttä asioistasi vanhempiisi? Miten koet sen, että yhteydenpitoa pitää muutkin ohjaajat omaohjaajasi lisäksi.

KYSELYLOMAKE

Kysymykset huoltajille

1. yhteydenpito

- Millä tavalla pidät yhteyttä lapseen, kun hän on yksikössä?
- Miten usein otat yhteyttä lapseen?
- Millaiseksi koet yhteydenpidon lapseen?

2. omaohjaajuus

- Millä tavalla koet sen, että yhteydenpitoa ylläpitävät muutkin henkilöt kuin lapsesi omaohjaaja?
- Millaiseksi koet yhteydenpidon lapsesi omaohjaajan kanssa?
- Mitä mieltä olisit, jos omaohjaaja olisi etukäteen suunnitellut ja kertonut sinulle tulevan yhteydenpidon sisällöstä?

3. Osallisuus

- Miten mielipiteesi otetaan huomioon yhteydenpidossa?
- Millä tavoin yhteydenpitoa voisi mielestäsi kehittää?
- Miten lapsesi on tietoinen sinun ja henkilökunnan viikoittaisista yhteydenpidoista?

Kysymykset omaohjaajalle

1. yhteydenpito

- Millä tavalla pidät yhteyttä lapsen huoltajiin?
- Miten usein otat yhteyttä lapsen huoltajiin normaalissa arjessa?
- Millaiseksi koet yhteydenpidon huoltajien kanssa?
- Miten tärkeänä pidät yhteydenpidon roolia sijoitetun nuoren arjessa?

2. omaohjaajuus

- Millä tavalla koet sen, että yhteydenpitoa ylläpitävät muutkin henkilöt kuin lapsen omaohjaajana?
- Mitä mieltä olet, vaikuttaisiko yhteydenpitoon, jos olisit jo etukäteen kertonut huoltajalle ja suunnitellut yhteydenpidon sisältöä?
- Miten työssäsi on varattu aikaa yhteydenpitoon?
- Miten yhteydenpidosta tulisi laadukkaampaa?

3. Osallisuus

- Miten mielipiteesi otetaan huomioon yhteydenpidon toteuttajan roolissa?
- Miten koet oman vastuusi yhteydenpidon toteuttajan roolissa?
- Millä tavoin yhteydenpitoa voisi mielestäsi kehittää?

Liite 2: Haastattelusuostumus

Henri Lampinen
Eeva Lindström
Julia Tolvanen

Opinnäytetyö
HAASTATTELU SUOSTUMUS

9.2.2023

HAASTATTELU SUOSTUMUS

Olemme kolme sosionomiopiskelijaa Laurea ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä aiheesta: Omaohjaajan rooli yhteydenpidon toteutumisessa sijaishuollon lastenkodin yksiköissä. Tavoitteenamme on haastatella lapsia, heidän huoltajiaan ja omaohjaajiaan.

Haemme haastattelulupaa lastenkotiin sijoitetun lapsen haastatteluun. Lastenkodin lapsia haastatellaan kasvotusten yksikössä. Haastattelujen tallentamiseen käytetään iPhoneen Sanelin-sovellusta. Haastattelun jälkeen äänitteet kirjoitetaan tekstiksi ja poistetaan sanelimelta. Niitä ei tallenneta erikseen iCloud-palveluun tietosuojan säilyttämiseksi. Opinnäytetyössä ei tuoda esille lapsen sijoitusyksikköä, nimeä tai muita henkilötietoja. Opinnäytetyön eri vaiheissa kohdattavia ihmisiä kohdellaan kunnioittavasti, reilusti, avoimesti ja heidän tietosuojaoikeutensa huomioiden. Opinnäytetyön tekemisessä noudatetaan rehellisiä, vastuullisia ja oikeita toimintatapoja.

Toivottavasti annatte luvan lapsenne haastatteluun, jotta saamme lapselta tärkeää tietoa toiminnan parantamiseksi ja kehittämiseksi.

Lisätietoa voit kysyä Eeva Lindströmiltä 040 [redacted]

Annan suostumukseni lapseni haastatteluun:

Paikka ja päivämäärä

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys